

GEHEIM

EX nr

3

**MINISTERIE VAN DEFENSIE
GENERALE STAF
AFD INLN/VEIL**

MAANDOVERZICHT

FEBRUARI 1974

GEHEIM

MAANDOVERZICHT

FEBRUARI 1974

De achter de evaluatie geplaatste letters hebben uitsluitend betrekking op interne verwerking en zijn derhalve voor de geadresseerden niet van belang.

INHOUDSOPGAVE

	<u>blz.nr:</u>
SAMENVATTING	1
<u>DEEL I: Oost-Europa</u>	
<u>Hoofdstuk A: Politiek</u>	
1. Samenvatting	2
2. Sovjet-Unie	
a. Standpunt t.a.v. M(B)FR	3-4
b. Het bezoek van Brezhnev aan Cuba	5-7
3. Joegoslavië	
a. Binnenlandse toestand	8-9
b. Internationale positie	9-11
<u>Hoofdstuk B: Economie</u>	
1. Samenvatting	12
2. Sovjet-Unie	
a. Energieproductie	13-16
b. De olieboycot van de Arabische landen	17
c. Overzicht belangrijkste grondstoffen in de SU	18-20
3. Joegoslavië	
a. Internat. economische betrekkingen	21-23
<u>Hoofdstuk C: Oorlogspotentieel</u>	
1. Pré- en para-militaire organisaties	
a. Oost-Duitsland	24-25
2. Oorlogsproductie	
a. Wapenproductie niet-Sovjet WP-landen	26-27
<u>Hoofdstuk D: Landstrijdkrachten</u>	
1. Samenvatting	28
2. Activiteiten	
a. Warschaupakt	29
b. Oost-Duitsland	29-30
c. Polen	30
TVGn	31-33
3. Slagorde	
a. Sovjet-Unie	34
b. Oost-Duitsland /GSVG	34-35

	<u>blz.nr:</u>
c. Oost-Duitsland/NVA	35
d. Tsjechoslowakije	35
3. Hongarije	36
4. Opleiding	
a. Oost-Duitsland/NVA	37
5. Bezoldiging	
a. Oost-Duitsland/NVA	38
6. Dienstplicht	
a. Sovjet-Unie	39
 <u>Hoofdstuk E: Inlichtingen en Veiligheidsdiensten</u>	
1. Joegoslavië	
a. Nieuwe wet betr. de staatsveiligheid	40
b. Samenwerking met Sovjet veiligheidsorganen	40-41
c. Veroordeling Britse staatsburgers	41
d. Activiteiten tegen Joegoslavische emigrantenorg.	41-43
 <u>DEEL II: Midden-Oosten/Noord-Afrika</u>	
1. Samenvatting	44
2. Verhouding Sovjet-Unie - Arabische landen	45
3. Egypte	
a. Sovjet adviseurs	46
b. Verhouding tot de Sovjet-Unie	47
4. Syrië	
a. Betrekkingen met de Sovjet-Unie	48
b. Sovjet experts in Syrië	48-49
c. Interne problemen	49-50
5. Irak	
a. Betrekkingen met de Sovjet-Unie	51
b. Oostduitse bezoeken	51-52
c. Uitbreiding Speciale Troepen	52
6. Sovjet penetratie rond Arabisch schiereiland	53-54
 <u>DEEL III: Verre-Oosten</u>	
1. Samenvatting	55
2. China	
a. Het Sino-sovjet geschil	56-59
b. Aanspraken op de Nansha (= Spratley) eilanden	60-62

Geheim

SAMENVATTING1. Oost-Europa

Steeds opnieuw blijkt het Warschaupakt angst te koesteren voor een herleving van het Duitse militarisme: ook bij de MBFR-onderhandelingen komt dit tot uiting. Het streven schijnt te zijn, de sterkte van de Bundeswehr te doen verminderen.

De pogingen van Joegoslavië om tot een werkelijke eenheid te geraken, vinden nog steeds voortgang. Deze centralisatie heeft op staatkundig gebied door het aannemen van de nieuwe grondwet, thans zijn beslag gekregen. Wanneer de partijstatuten op het in mei te houden partijcongres zullen worden aangenomen, zal ook binnen de communistische partij een grotere centralisatie een feit zijn.

Internationaal tracht Joegoslavië zijn positie in het blok van "niet-gebonden" landen te handhaven, al worden, in economisch opzicht, de banden met de Comecon nauwer aangehaald: de handelsbetrekkingen met de Balkanstaten worden uitgebreid; te grote afhankelijkheid van de Sovjet-Unie op economisch gebied wordt echter vermeden. Wel wordt op het gebied van de staatsveiligheid nauw met de Sovjet-Unie samengewerkt.

Mogelijk mede door het opheffen van de energiebesparende maatregelen bij de Niet-Sovjet Warschaupaktstaten, is de oefenactiviteit bij de landstrijdkrachten weer duidelijk toegenomen. Deze kan thans weer als normaal voor de tijd van het jaar worden beschouwd.

In Roemenië werd een stafoefening gehouden met Sovjet deelname. De Roemeense houding t.a.v. het houden van WP-oefeningen op Roemeens grondgebied behoeft daardoor niet te zijn gewijzigd, aangezien aan deze oefening geen troepen hebben deelgenomen.

2. Midden-Oosten/Noord-Afrika

Het Sovjet streven naar meer invloed vond ook in de verslagperiode onverminderd voortgang.

3. Verre-Oosten

Het Sino-Sovjet geschil staat voor China nog steeds centraal en wordt wellicht nog verscherpt.

DEEL I: Oost-EuropaHoofdstuk A: PolitiekConfidentieel 1. SamenvattingHet standpunt van de Sovjet-Unie t.a.v. M(B)FR:

Verslag en evaluatie van een gesprek tussen SU-ambassadeur Smirnovsky en de Deense afgevaardigde bij de M(B)FR-besprekingen.

Sovjet-Unie - Cuba:

De slotverklaring aan het eind van het bezoek van Brezhnev aan Cuba bevestigt, dat Cuba meer dan ooit instemt met de grondslagen van de Sovjet buitenlandse politiek.

Joegoslavië:

Door het aannemen van de nieuwe grondwet heeft de centralisatie, althans op staatkundig gebied, definitief zijn beslag gekregen. Hetzelfde staat op het terrein van de partij te gebeuren als de ontwerp-tekst van de nieuwe partijstatuten op het 10e partijcongres in mei a.s. wordt aangenomen.

Wat betreft Joegoslavië's internationale positie trokken een recente toespraak van minister van buitenlandse zaken Minic en de reis van president Tito naar India de aandacht.

2. Sovjet-Unie

Confidentieel

a. Standpunt t.a.v. M(B)FR

Op 30 januari j.l. vond te Wenen een gesprek plaats tussen de Sovjet ambassadeur Smirnovsky en de Deense afgevaardigde bij de M(B)FR besprekingen.

De kritiek welke Smirnovsky tijdens dit gesprek naar voren bracht op de westelijke voorstellen t.a.v. troepenreducties concentreerde zich voornamelijk op de zgn. "twee-fasen" benadering en de hiermede verband houdende "common ceiling".

De "twee-fasen" benadering welke de aan de M(B)FR deelnemende NAVO landen voorstaan houdt in dat men in de eerste fase zal trachten te komen tot een vermindering van de grondstrijdkrachten van de Sovjet-Unie en de Verenigde Staten in Centraal Europa, terwijl in de tweede fase de nationale grondstrijdkrachten aan bod zullen komen.

Ambassadeur Smirnovsky stelde dat er van de zijde van het Warschaupakt sprake was van een groeiende twijfel met betrekking tot de bedoelingen van bepaalde Europese landen om deel te nemen aan de fase-twee reducties. Van de kant van het WP verlangde men enige garanties dat tijdens fase-twee er inderdaad sprake zou zijn van vermindering van de nationale strijdkrachten van de directe deelnemers aan de M(B)FR besprekingen. Hij dacht hier met name aan de Bundeswehr.

Smirnovsky bracht ook de eis van de Westeuropese landen naar voren, dat geen enkele overeenkomst enige beperking mag opleveren, welke iets in de weg mocht leggen om te komen tot een Europese Unie. Smirnovsky vreesde dat een overeenkomst welke een "common ceiling" inhield, het gevaar opleverde dat één of meer van de kleine Westeuropese landen - hij noemde in dit verband België - haar grondstrijdkrachten zou verminderen, en zo doende de mogelijkheid zou openen voor een vergroting van de Bundeswehr.

(B-2) (Gr)

Commentaar: De Sovjet-Unie is bevreesd dat de NAVO tracht te komen tot een overeenstemming met het WP t.a.v. de grondstrijdkrachten van de Sovjet-Unie en de Verenigde Staten (fase-één) en daarna zal weigeren

om tot overeenstemming te komen over een vermindering van de nationale grondstrijdkrachten. In Sovjet ogen houdt dit in dat de Sovjet-Unie concessies zal doen t.a.v. haar strijdkrachten in Centraal-Europa in ruil voor de terugtrekking van strijdkrachten van de Verenigde Staten (althans gedeeltelijk), terwijl deze Amerikaanse strijdkrachten binnen de Verenigde Staten al punt van discussie zijn en er mogelijkwerijs al sprake van hun terugtrekking binnen enkele jaren zal zijn zonder dat de Sovjet-Unie haar eigen grondstrijdkrachten behoeft te verminderen. Voorts vreest de Sovjet-Unie dat een mogelijke Europese Unie (gevormd door de negen EEG-lidstaten) zal leiden tot een geïntegreerde Europese strijdmacht, en zelfs tot een geïntegreerde Europese kernmacht. Het potentieel hiertoe is in Europa zeker aanwezig, (Frankrijk en Engeland), terwijl Frankrijk de laatste maanden voorstellen in deze richting gedaan heeft. Indien er sprake zou zijn van een Europese Unie, in hoeverre is de ondertekening van het non-prolifera-tie verdrag door de BRD dan nog geldig? Vandaar de Sovjet wens om, indien men dan al mocht komen tot een overeenstemming in het kader van een "fase-één", er garanties gegeven moeten worden dat de Westeuropese landen - en met name de BRD - in zullen stemmen met een vermindering van de nationale strijdkrachten. De angst van de Sovjet-Unie voor een gezamenlijke W-Europese defensie kan mogelijkwerijs een sterk punt van onderhandelen voor de NAVO-landen vormen om te komen tot een asymetrische troepenvermindering in Centraal-Europa

onfidentieel

b. Het bezoek van Brezhnev aan Cuba

Van 28 januari tot 5 februari bracht Brezhnev een bezoek aan Cuba. De slotverklaring bevestigde de verwachtingen, dat dit bezoek Cuba's instemming met de Sovjet politiek van détente zou ondersteunen.

- (1) Naast de gebruikelijke verwijzingen naar een verbetering in de bilaterale samenwerking en een verdere integratie van de Cubaanse economie in CEMA-verband, bevatte de verklaring geen paragraaf over militaire bijstand. Het is echter waarschijnlijk dat hierover toch gesproken is, omdat in de week na Brezhnev's bezoek de Cubaanse minister van defensie, Raul Castro, naar Moskou reisde.
- (2) In de verklaring werd China niet met name genoemd, maar de steun die Castro aan het Russische voorstel gaf om tot een Aziatisch collectief veiligheidsstelsel te komen, kan als kritiek op China worden beschouwd en dit brengt Cuba dichterbij het Sovjet standpunt dan ooit tevoren het geval is geweest.
- (3) Verder werd in de verklaring het gebruik van geweld in de internationale betrekkingen verworpen en ze bevatte tevens een oproep om de soevereiniteit en de territoriale integriteit te respecteren. In dit verband werd niet met zoveel woorden herhaald wat Brezhnev in een toespraak eerder in die week en ook al bij vroegere gelegenheden, o.a. op 26 oktober van het vorig jaar, had gezegd, namelijk dat de Sovjet-Unie tegen export van revolutie is.
- (4) Zonder de Verenigde Staten met name te noemen, hield de verklaring een veroordeling in van "imperialistische pogingen" om zich te mengen in Latijnsamerikaanse interne aangelegenheden.

(B-2)(G)

Commentaar: ad (2): De voorbereiding van dit standpunt is waarschijnlijk gedeeltelijk gelegen in de reeks "ideologische conferenties", waaraan ook Cuba heeft deelgenomen en waarvan de laatste op 22 en 23 januari j.l. in Moskou plaatshad.

ad (3): In zijn verklaring van 15 augustus 1973 te Alma Ata heeft Brezhnev als hoofddoel van zijn buitenlandse politiek gesteld het verschijnen van de ontspanning onomkeerbaar te maken. Voorwaarde en basis hiervoor moet zijn de cohesie van de socialistische landen. Om deze cohesie te verstevigen waren bovengenoemde ideologische conferenties eveneens bedoeld. Het thema van het respecteren van de soevereiniteit en territoriale integriteit staat ook voorop in de Russische (WP) beschouwing van de CEVS. Het is dan ook niet verwonderlijk Brezhnev tijdens zijn speech in Havana te horen reppen over de CEVS en M(B)FR besprekingen: dat de voortgang bij deze conferenties moeilijk is, is volgens Brezhnev te wijten aan reactionairen die zich proberen te mengen in de interne aangelegenheden van andere staten, hiermede aanduidend dat mand 1 van de CEVS (handelend over de bestendiging van de territoriale status quo in Europa) in Sovjet ogen veel belangrijker is dan mand 3, waarin over de vrije uitwisseling van personen en ideeën wordt gesproken.

Uit deze passage in de verklaring kan worden afgeleid dat Cuba het met de zienswijze eens is dat de cohesie der socialistische landen de basis vormt van alles wat op het gebied van détente bereikt is en nog bereikt moet worden. Anders gezegd: er is niets mogelijk zolang ook maar de geringste twijfel bestaat aan het defensief vermogen van het socialistisch gemeenebest (in zijn rede maakte Brezhnev een toespeling hierop, door te verklaren dat Cuba nooit alleen zou komen te staan).

ad (3) en (4) De voorzichtigheid t.o.v. de Verenigde Staten hield waarschijnlijk verband met berichten over een op handen zijnde regeling voor het herstel van de diplomatieke betrekkingen tussen de Verenigde Staten en Cuba. Op de recente Inter-Amerikaanse conferentie in Tlatelolco (Mexico) is niet uitdrukkelijk bij de Verenigde Staten aangedrongen om de betrekkingen met het Castro-regime te herstellen. De in Tlatelolco aangenomen verklaring, die er o.a. op neer komt dat ieder land het recht heeft om zijn eigen regeringssysteem en economisch stelsel te bepalen, zou als wegbereider hiervoor kunnen worden aangemerkt, ware het niet dat Castro een eventuele toenadering tot de Verenigde Staten thans toch blijkbaar weer niet voor mogelijk of wenselijk houdt, getuige zijn scherpe anti-Amerikaanse redevoering op 23 februari j.l. Hij sprak deze rede uit ter gelegenheid van het bezoek van de Oostduitse partijleider Honecker aan Cuba.

3. Joegoslavië

Dienstgeheim

a. Binnenlandse toestand

Met het aannemen van de nieuwe grondwet in februari j.l. heeft de centralisatie welke op alle gebieden in Joegoslavië te constateren valt, op staatkundig gebied definitief zijn beslag gekregen. Ditzelfde geschiedt naar alle waarschijnlijkheid t.a.v. de Bond van Communisten op het in mei a.s. te houden partijcongres als de nieuwe statuten worden behandeld.

Krachtens de nieuwe grondwet is het aantal leden van het Staatspresidium - het collectieve leiderschap van de staat - teruggebracht van 23 tot 9. De functie van dit orgaan, dat in de zuiveringen en veranderingen vanaf eind 1971 nauwelijks een rol gespeeld heeft, is versterkt met het oog op de opvolging van Tito.

Voorts wordt het militair comité afgeschaft. In plaats van dit comité zal de minister van defensie rechtstreeks verantwoordelijk zijn aan het Staatspresidium.

Hierdoor komt de minister van defensie, op het ogenblik de Serviër Ljubicic, in een sleutelpositie te verkeren, hetgeen mogelijk een aanzienlijke versterking van de rol van het leger zal inhouden.

De positieversterking van het leger komt ook tot uiting in de ontwerptekst van de nieuwe partijstatuten. Terwijl in de huidige partijstatuten de centrale partijcomité's van de deelrepublieken als supervisor van de partijcomité's in het leger optreden, komen ze in de nieuwe ontwerptekst op gelijke voet te staan.

Bovendien wordt bepaald dat de partijleden in het Joegoslavische volksleger volledig verantwoordelijk zijn voor de gevechtsbereidheid, en voorts moeten deelnemen aan de opbouw van de andere delen van het defensiesysteem (de territoriale verdedigingsorganisaties).

Bovenstaande is niet alleen van strikt militaire betekenis, maar ook van politieke en economische, omdat het Joegoslavische defensieconcept gebaseerd is op de idee dat in

geval van oorlog iedere burger automatisch combattant wordt. De tendens tot centralisatie komt verder tot uitdrukking in de positieversterking van het partijpresidium.t.o.v. de andere partij-organen en door het weer instellen van het democratisch centralisme (iedere partij-eenheid moet onvoorwaardelijk gehoorzamen aan het beleid zoals dat door de top wordt bepaald). Hierdoor is het waarschijnlijk dat het Executief Bureau van het partijpresidium een werkelijk politburo wordt, waarin secretaris Stane Dolanc dan grote macht heeft.

Dit Executief Bureau is in de tweede helft van februari bijeengevoegd om te beraadslagen over mogelijke veiligheidsmaatregelen welke voortvloeien uit de in januari aangenomen wet over de grondslagen van het Joegoslavische veiligheidssysteem, waarin de burgers tot verhoogde waakzaamheid verplicht worden.

(B-3) (R)

Commentaar: De reactie van president Tito op de binnenlandse onrust en separatistische tendenties zoals die zich tijdens de herfst van 1971 in Kroatië hebben afgespeeld, is er typisch één geweest welke past in de Marxistisch-Leninistische traditie: het aanhalen van de partijdiscipline, een verharding in ideologisch opzicht en een sterke centralisatie op het gebied van staat en partij.

De vraag blijft echter of dit zoeken naar een nieuw evenwichtstelsel niet even zo vele tegenstrijdigheden zal opleveren als er voordien bestonden.

De vraag is namelijk, hoe een partij- en staatscentralisatie verenigd kan worden met een onverlet gelaten economische decentralisatie (lees de eisen welke een stelsel van marktsocialisme stelt).

Verdere problemen vormen de nationaliteitenkwestie en de uitwerking van ideologische verharding op de Joegoslavische internationale positie.

Dienstgeheim

b. Internationale positie

In een recente toespraak riep de Joegoslavische minister van

buitenlandse zaken, Minic, de niet-gebonden landen op tot meer coördinatie om effectief het hoofd te kunnen bieden aan de huidige energiecrisis. Hiertoe drong hij aan op een spoedige bijeenkomst van de ministers van buitenlandse zaken van het coördinatiebureau van de beweging der niet-gebonden landen, een 15 leden tellend orgaan dat tijdens de, in september 1973, gehouden conferentie in Algiers werd opgericht. Naar de mening van Minic zouden op deze conferentie o.a. de volgende punten moeten worden besproken:

- (1) de wereldwijde implicaties van het Midden-Oosten conflict; het houden van een internationale conferentie over grondstoffen;
- (2) de uitvoering van de in Algiers genomen besluiten om een solidariteitsfonds op te richten voor de economische en
- (3) sociale ontwikkeling van onderontwikkelde gebieden.

In deze, niet zonder eigenbelang, ondernomen poging om de zwaar-getroffen economieën van de ontwikkelingslanden te helpen, wordt op Algerije, titulair hoofd van de beweging, druk uitgeoefend om deze stappen te ondernemen.

Minic verwees in dit verband ook naar de Arabische overheersing van de beweging door te zeggen dat "alle naties op alle continenten" er bij betrokken dienen te worden, met de toevoeging dat een falen om gezamenlijk op te treden de "non-aligned movement" ernstig zou kunnen schaden.

Tijdens zijn bezoek aan India in januari j.l. heeft Tito eveneens getracht een tegenwicht te vormen tegen de Arabische landen die momenteel het meest invloedrijke en machtige blok vormen binnen de groep van niet-gebonden landen.

Om op de Algerijnse leider Boumedienne druk te kunnen uitoefenen zocht hij steun bij Mevr. Ghandi, die vooralsnog weinig toeschietelijk bleek.

(B-3 (R))

Commentaar: Deze pogingen van Tito en Minic steken scherp af tegen de steun welke Tito gaf aan de olieboycot van de Arabische landen. Ze vormen tevens een indicatie dat Tito's positie als leider van de "non-aligned

movement" steeds onzekerder wordt en niet meer die algemene erkenning geniet van enkele jaren geleden. Ook in internationaal opzicht zoekt Joegoslavië kennelijk naar een nieuw stelsel van evenwichten. De sinds 1971 redelijk goed te noemen betrekkingen met de Sovjet-Unie zijn de laatste maanden nog verder verbeterd; tegelijkertijd wil Joegoslavië zijn goede relaties met het Westen handhaven en de betrekkingen met China en Albanië verbeteren, terwijl onder-tussen de vooraanstaande positie in het blok der niet-gebonden landen onzekerder schijnt te worden.

Hoofdstuk B: EconomieConfidentieel 1. Samenvatting

Sovjet-Unie: De Sovjet-Unie is op het gebied van de energieproductie "self-supporting". Er zijn aanwijzingen dat de Sovjet-Unie haar olie-export naar het westen heeft vergroot gedurende het hoogtepunt van de "oliecrisis". Dit ging ten koste van de olie-export vanuit de Sovjet-Unie naar de NSWP-landen.

Sovjet-Unie: Overzicht van de belangrijkste grondstoffen in dit land.

Joegoslavië: De economische betrekkingen tussen Joegoslavië en de Comecon-lidstaten zijn sinds 1971 verbeterd, maar men kan niet spreken van een "ommezwaai" van de Joegoslavische handelspolitiek ten gunste van Oost-Europa en men hoeft zeker niet te vrezen voor een te grote economische afhankelijkheid van Joegoslavië van de Sovjet-Unie.

2. Sovjet-Unie

Confidentieel a. Energieproductie (zie bijlage 1)

(1) Algemeen

De Sovjet-Unie is op het gebied van de energieproductie "self-supporting".

Uit de inspanningen welke de Sovjet-Unie zich op dit gebied getroost, blijkt dat dit land vastbesloten is om op dit gebied autarkisch te blijven. De productie van primaire energie (kolen, olie en aardgas) en electriciteit in Aziatisch Rusland groeit jaarlijks ruim voldoende om productietekorten in Europees Rusland op te vangen.

De Sovjet-Unie is de enige grote mogendheid welke voldoende ruwe olie produceert om in haar eigen behoefte te voorzien. In 1972 produceerde de Sovjet-Unie 394 miljoen ton ruwe olie, terwijl het binnenlands verbruik slechts 288 miljoen ton bedroeg. Van het overschot werd 49,9 miljoen ton naar het Westen geëxporteerd, terwijl 44,7 miljoen ton aan de Niet-Sovjet Warschaupaktlanden werd geleverd. (5,3 miljoen ton naar andere communistische landen). Het totale verbruik van ruwe olie in de NSWP-landen bedroeg nl. in 1972 ca 64,2 miljoen ton, terwijl de eigen productie slechts 16,0 miljoen ton bedroeg. Een tekort dus van 48,2 miljoen ton. Naast de uit de Sovjet-Unie geïmporteerde olie moeten, voor dekking van de verdere behoefte, (plm 4 miljoen ton) de NSWP-landen dus olie aankopen op de "vrije aardolie-markt". Gezien het stijgende aardolieverbruik binnen de Sovjet-Unie en haar leverantieplichtingen aan het Westen (in ruil voor Westerse hulp bij de ontwikkeling van Siberië), valt te verwachten dat het aandeel van de Sovjet-Unie, in het totale aardolie verbruik van de NSWP-landen, in de toekomst zal afnemen.

(2) Aardgas

In de periode 1971/1972 werden op het gebied van de aardgasproductie de minst goede resultaten geboekt. In 1972 kon geen verdere vooruitgang worden gemaakt met de modernisering van oudere aardgasbronnen. Men kon de productie van deze bronnen namelijk niet stop zetten, aangezien er sprake was van vertraging bij de constructie van pijpleidingen naar nieuwe aardgasvelden. Hierdoor zou het productieverlies, dat zou ontstaan indien men de productie van de oudere bronnen tijdelijk zou stop zetten, niet kunnen worden opgevangen.

In 1972 traden voorts grote aardgas verliezen op door brand, breuken in de pijpleidingen etc.

In het laatste jaar werden de meeste pijpleidingconstructies uitgevoerd in moerassige bosgebieden in Siberië waar soms temperaturen tot -60° C optreden.

De grote verschillen tussen zomer en winter, tussen dag- en nachttemperatuur plus regelmatig optredende zandstormen, waren debet aan de vertragingen bij de werkzaamheden aan de aardgaspijpleidingen en bij de gasbronnen in Centraal-Azië.

Tot nog toe heeft geen enkele van de grote aardgaspijpleidingen, welke in West-Siberië of Centraal-Azië beginnen, de geplande output opgeleverd.

Bovengenoemde redenen maken het twijfelachtig of de Sovjet-Unie de aardgasproductie zal kunnen realiseren welke voor 1975 is geplanned (zie bijlage 1).

(3) Aardolie

Gedurende de laatste 12 jaar is de output van aardolie in de Sovjet-Unie jaarlijks met gemiddeld 20,5 miljoen ton toegenomen. Er is sprake van een constante groei zonder abrupte groei-onderbrekingen of -stijgingen.

Indien de Sovjet-Unie de geplande olieproductie voor 1975 (zie bijlage 1) wil realiseren zal in de periode 1973-1975 jaarlijks echter 34 miljoen ton meer moeten worden geproduceerd.

Tegen het eind van 1975 moeten vier oliepijpleidingen gereed zijn voor de olievelden in West-Siberië, met een (theoretische) capaciteit van 180 miljoen ton per jaar. Ook hier doen zich echter vertragingen voor bij de constructie van de pijpleidingen. Concluderend kan worden gesteld dat het twijfelachtig is of de Sovjet-Unie in 1975 de geplande productie van 496 miljoen ton olie zal kunnen realiseren. De Sovjet-Unie beschikt echter over ruim voldoende aardolie voor eigen gebruik. In 1972 exporteerde de Sovjet-Unie ongeveer 108 miljoen ton olie. Hoe groot de toekomstige export zal zijn hangt sterk af van de ontwikkeling van het binnenlandse verbruik in de Sovjet-Unie.

(4) Kolen

De kolenproductie van de Sovjet-Unie nam in de periode 1970-1972 gemiddeld met 15 miljoen ton per jaar toe. In 1972 werden reeds de geplande productieresultaten voor 1973 behaald, waarop het planningscijfer voor 1973 werd verhoogd.

De geplande productie voor 1975 zal zeer waarschijnlijk ruim gehaald worden (zie bijlage 1).

Terwijl er sinds 1965 sprake is van een stagnatie in de kolenwinning in Europees Rusland, wordt er in Aziatisch Rusland jaarlijks voldoende kolen gewonnen om een behoorlijke productieverhoging te garanderen.

(5) Electrische energie

De productie van electrische energie is de meest succesvolle sector van de energieproductie in de Sovjet-Unie.

Sinds 1960 vertoont de productie van electrische energie een stijgende trend zonder dat er sprake is geweest van stagnatie.

De electrische energie werd in 1972 op de volgende wijze geproduceerd:

- thermische krachtcentrales	727.000 miljoen kWh (85%)
- hydro-electrische krachtcentrales	123.000 miljoen kWh (14%)
- nucleaire kerncentrales	<u>8.000 miljoen kWh (1%)</u>
Totaal	858.000 miljoen kWh(100%)

Confidentieel

SOVJET ENERGIEPRODUCTIE (TOTAAL EN REGIONAAL):

	<u>Totaal</u>	<u>Hoeveelheid</u>		<u>Percentage</u>	
		<u>Europees</u>	<u>Aziatisch</u>	<u>Europees</u>	<u>Aziatisch</u>
		<u>USSR</u>	<u>USSR</u>	<u>USSR</u>	<u>USSR</u>
<u>Aardgas (1.000 miljoen m³)</u>					
1965	128	110	18	86	14
1970	198	139	59	70	30
1972	221	150	71	68	32
1973 ⁺	238	151	87	63	37
1975 ⁺	320	169	151	53	47
<u>Ruwe olie (miljoen ton)</u>					
1965	243	226	17	93	7
1970	353	288	65	82	18
1972	394	293	101	74	26
1973 ⁺	423	294	129	69	31
1975 ⁺	496	337	159	68	32
<u>Kolen (miljoen ton)</u>					
1965	578	351	227	61	39
1970	624	355	269	57	43
1972	655	355"	300"	55"	45"
1973 ⁺	665	359"	306"	54"	46"
1975 ⁺	695	351	344	51	49
<u>Electrische energie (1.000 miljoen kWh)</u>					
1965	506	483	123	76	24
1970	740	546	194	74	26
1972	858	626"	232"	73"	27"
1973 ⁺	915	656"	259"	72"	28"
1975 ⁺	1.065	746"	319"	70"	30"

+) Plan

") Schatting

Confidentieel

b. De olieboycot van de Arabische landen

De energiecrisis in het Westen welke een gevolg is van de olieboycot door de Arabische landen komt de Sovjet-Unie ten goede. De Sovjet-Unie ontvangt jaarlijks 7,8 miljoen ton ruwe olie uit Iran, Irak, Libië en Algerije als betaling voor Sovjet hulp aan deze landen ter waarde van plm. \$ 3 miljard. De Sovjet-Unie heeft deze olie zelf niet nodig en kan dus meer exporteren naar het Westen, waar het dan "harde" valuta voor ontvangt.

De situatie in de andere Oosteuropese landen is minder rooskleurig. In Hongarije, Oost-Duitsland en Tsjechoslowakije zijn nog geen beperkende maatregelen genomen, maar Roemenië, Polen en Bulgarije zijn hier wel toe overgegaan, terwijl Joegoslavië de prijzen voor benzine en stookolie met 40% heeft verhoogd.

Er zijn aanwijzingen dat de Sovjet Unie haar olieexport naar het Westen, en met name West-Europa, verhoogd heeft tijdens de maanden oktober, november en december 1973, de periode waarin de Arabische olieproducerende landen hun olieproductie verminderden. Dit ging ten koste van de Sovjet olieleveranties aan de NSWP-landen welke moesten overgaan tot het nemen van energiebesparende maatregelen.

Confidentieel c. Overzicht van de belangrijkste grondstoffen in de Sovjet-Unie

- Aluminium:** In de Sovjet-Unie bevinden zich minstens 15 aluminium-producerende fabrieken met een totale capaciteit van ongeveer 1,4 miljoen ton. De Sovjet-Unie is een grote producent van laag-waardig bauxiet en andere aluminium houdende grondstoffen. De Sovjet-Unie heeft echter een tekort aan hoog-waardig bauxiet hetgeen de Sovjet-Unie enigszins tracht op te vangen door de ontwikkeling van de grote nepheline reserves in Siberië.
De voornaamste gebieden waar aluminium geproduceerd wordt zijn Kazakhstan en de Noord-Ural met een productie van minstens 1.050.000 ton.
- Beryllium:** De Sovjet-Unie is een van de grootste producenten en consumenten van deze delfstof. De grootste voorraden bevinden zich hoofdzakelijk op het Kola-schiereiland en in Aziatisch Rusland. De productie bedraagt minstens 1.250 ton.
- Chroom:** De Sovjet-Unie is een van 's werelds grootste chroomproducenten en exporteurs. De chroomproductie werd in 1970 geschat op 1.750.000 ton, waarvan ongeveer één derde bestemd was voor intern gebruik.
- Goud:** In 1969 werd de goudproductie geschat op 195 ton. Volgens Sovjet bronnen zijn de goudreserves voldoende groot om gedurende 16 à 17 jaar een dergelijke productie te garanderen.
De voornaamste goud producerende gebieden zijn Siberië, de Ural en Kazakhstan.
- Kobalt:** Kobalt voorraden bevinden zich in Siberië en op het Kola-schiereiland. De geschatte mijn-reserves bedragen 100.000 ton, voornamelijk in nikkelerts.
Productie: 1.500 ton.
- Koper:** De Sovjet-Unie is een van de grootste koperproducenten. De kopervoorraden worden geschat op 35 miljoen ton, waarvan meer dan de helft zich in Kazakhstan bevindt.
Nieuwe voorraden zijn gevonden in de Udokan streek in Oost-Siberië welke een jaarlijkse productie van 400.000 ton kunnen gaan opleveren.

- Lood en zink: De Sovjet-Unie is werelds tweede producent van lood en zink. Reserves worden geschat op 17 miljoen ton looderts en 22 miljoen ton zinkerts. Ongeveer 70% van de voorraden bevinden zich in Kazakhstan, voornamelijk in de streken rond Altay en Kara-Tau. Ook in de Ural bevinden zich grote voorraden.
- Molybdenum: (wordt geproduceerd voor smeermiddelen, legeringen en bij de productie van katalysatoren). Over de voorraden zijn geen gegevens beschikbaar. De jaarlijkse productie wordt geschat op 8.000 ton. De voornaamste producent is Armenië terwijl zich in Kazakhstan belangrijke voorraden zouden bevinden. De productie van molybdenum in het Balkash metallurgisch complex in Kazakhstan wordt waarschijnlijk uitgebreid.
- Nikkel: Na Canada is de Sovjet-Unie de grootste nikkelproducent ter wereld. De voorraden worden geschat op meer dan 5 miljoen ton. De voornaamste productiegebieden zijn Norilsk, de Zuid-Ural en het Kola-schiereiland.
- Platina: De Sovjet-Unie is de grootste platinaproducent. De voorraden zouden voor vele jaren voldoende zijn door de ontdekking van nieuwe ertsvelden in het Norilsk gebied.
- Tin: De productie van tin schijnt onvoldoende te zijn voor het interne verbruik. De voornaamste tin gebieden bevinden zich in het Verre-Oosten van de Sovjet-Unie, Yakutia en Transbaykal.
- Titanium: Na de Verenigde Staten is de Sovjet-Unie de grootste titaniumproducent ter wereld. De voorraden worden geschat op 10 miljoen ton, voornamelijk in de Ukraïne.
- Tungsten: (Wolfram) De ertsvoorraden worden geschat op 500.000 ton met een 60% tungsten gehalte. De voornaamste productiegebieden zijn de Noord-Kaukasus, Transbaykal, Kazakhstan en het Verre-Oosten van de Sovjet-Unie.

IJzererts: Sommige schattingen van de ijzererts reserves in de Sovjet-Unie spreken van 109.000 miljoen ton, met een gemiddeld ijzerpercentage van 34,8%. De aangetoonde reserves bedragen 6.000 miljoen ton, verdeeld over 120 gebieden. De belangrijkste ijzererts gebieden zijn de Ukraïne, de Ural, Kazakhstan en West-Siberië.

Zink: Zie bij Lood.

3. Joegoslavië

ienstgeheim

a. Internationale economische betrekkingen

66 percent van de Joegoslavische handel wordt met het Westen gevoerd, 24 percent met de Comecon-lidstaten en 10 percent met de "derde-wereld" landen.

Sinds 1969 is de verhouding tussen de (opgenomen) Westerse en Oosteuropese kredieten aan Joegoslavië 69 : 31. De Joegoslavische schuld aan het Westen bedroeg eind 1972 ruim \$ 2 miljard.

Joegoslavië is geassocieerd lid van de Comecon en heeft voorts in 1973 een vijfjarige preferentiële handelsovereenkomst met de EEG gesloten, als vervolg op de driejarige overeenkomst, die op 30 april 1973 afliep.

Van de totale Joegoslavische export gaat 45 percent naar de EEG en van de totale Joegoslavische import komt 55 percent uit de EEG. Sinds 1965 leeft Joegoslavië in feite boven haar stand. De handelsbalans tussen Joegoslavië en de EEG vertoont sinds dat jaar een groot deficit wat echter grotendeels gecompenseerd wordt door de verdiensten van de Joegoslavische gastarbeiders in de EEG-landen, die jaarlijks zo'n \$ 700 miljoen naar Joegoslavië sturen.

Het deficit op de Joegoslavische handelsbalans met de Westerse landen wordt voorts deels gecompenseerd door het overschot op de Joegoslavische handelsbalans met de Comecon-lidstaten.

De Joegoslavische producten zijn in het Westen moeilijk af te zetten gezien de kwaliteit van deze producten t.o.v. westerse vergelijkbare producten. Export naar de zgn. "derde-wereld" landen wordt bemoeilijkt door het feit dat deze landen over het algemeen arm zijn en Joegoslavië, gezien haar schulden, niet in een positie verkeerd om zelf grote kredieten te verschaffen. Over blijft de export naar Oost-Europa waar Joegoslavische producten kwalitatief wel concurrerend zijn.

De economische betrekkingen tussen Joegoslavië en de Comecon-lidstaten zijn duidelijk verbeterd na het bezoek van Brezhnev aan Joegoslavië in 1971.

In 1972 verkreeg Joegoslavië van de Sovjet-Unie de toezegging van een goederen-krediet ter waarde van \$ 540 miljoen. Met dit krediet moeten 59 projecten gefinancierd worden waaronder de bouw van

olieraffinaderijen, aluminium industrieën, een hoofdverkeersweg in Zagreb etc. Grote problemen doen zich echter voor bij de vaststelling van de overige projecten welke gefinancierd dienen te worden door dit krediet. De indruk bestaat dat Joegoslavië voornamelijk projecten gerealiseerd wenst te zien welke geconcentreerd zijn in het economisch minder ontwikkelde zuiden van het land, terwijl de Sovjet-Unie voornamelijk projecten wenst te realiseren van infra-structurele (en strategische) aard zoals wegeaanleg, verbetering van havenfaciliteiten etc. Tot nu toe heeft Joegoslavië slechts \$ 40 miljoen opgenomen van het verkregen Sovjet krediet. Hoewel Joegoslavië geassocieerd lid van de Comecon is, neemt het land vrijwel niet deel aan de activiteiten van de Comecon-commissies. Dit is geheel in overeenstemming met de Joegoslavische politiek van handhaving van haar nationale onafhankelijkheid t.o.v. Oost- en West-Europa. De Comecon-commissies coördineren de economische ontwikkelingen van de Comecon-lidstaten en de werkzaamheden van deze commissies zouden dus een inmenging in de interne economische ontwikkeling van Joegoslavië kunnen inhouden. Wel neemt Joegoslavië de laatste twee jaar deel aan de vergaderingen van de Comecon-Raad waar de algemene politiek (m.n. handelspolitiek) van de Comecon-lidstaten wordt besproken.

Volgend staatje geeft een overzicht van de te verwachten handelsgroei tussen Joegoslavië en de Comecon-lidstaten (o.a. volgens de bilaterale handelsaccorden) in de periode 1971 - 1975, t.o.v. de handelcijfers van de periode 1966 - 1970:

Joegoslavische export naar:		Joegoslavische import uit:	
Bulgarije	150 %	Bulgarije	80 %
Tsjechoslowakije	64	Tsjechoslowakije	25,5
Oost-Duitsland	25,5	Oost-Duitsland	19,9
Hongarije	142	Hongarije	101
Polen	41	Polen	48
Roemenië	62	Roemenië	162
Sovjet-Unie	78	Sovjet-Unie	83

Opvallend is de te verwachten exportgroei met Bulgarije en Hongarije

en de te verwachten importgroei met Hongarije en Roemenië.

M.a.w. de groei van de handel tussen Joegoslavië en de Comecon-lidstaten wordt voornamelijk veroorzaakt door de groei van de handel tussen Joegoslavië en de overige "communistic" Balkanstaten, nl. Roemenië, Bulgarije en Hongarije.

In tegenstelling tot Roemenië wenst Joegoslavië te komen tot goede politieke en economische betrekkingen met de andere Balkanstaten, maar dit dient te geschieden op bilaterale basis. Roemenië is een voorstander van multilaterale samenwerking tussen de Balkanlanden.

Ondanks bovengenoemde groeicijfers van de Joegoslavische handel met de Comecon-lidstaten valt er geen trend verandering te verwachten van de Joegoslavische handel met het Westen, en met name met de EEG.

Concluderend kan men stellen dat de economische betrekkingen tussen Joegoslavië en de Comecon-lidstaten verbeterd zijn sinds 1971, maar men kan niet spreken van een "ommezwaai" van de Joegoslavische handelspolitiek ten gunste van Oost-Europa en men hoeft zeker niet te vrezen voor een te grote economische afhankelijkheid van Joegoslavië van de Sovjet Unie.

Hoofdstuk C : Oorlogspotentieel1. Pré- en para-militaire organisatiesa. Oost-Duitsland

Dienstgeheim

(1) Volkspolizei

In oktober 1973 is aan de Volkspolizeibereitschaft te Stralsund de ere naam "Erich Weinert" verleend.

(C-3)(R)

Commentaar: Door het verlenen van een ere naam aan deze VP-Bereitschaft, dragen nu alle Oostduitse VP-Bereitschaften erenamen, te weten:

1. VP-Ber Schwerin	- Karl Liebknecht
2. VP-Ber Stralsund	- Erich Weinert
3. VP-Ber Potsdam	- Hans Marchewitza
4. VP-Ber Magdeburg	- Wilhelm Pieck
5. VP-Ber Leipzig	- Arthur Hoffmann
6. VP-Ber Halle	- Hans Beimler
7. VP-Ber Erfurt	- Dr. Th. Neubauer
8. VP-Ber Dresden	- Dr. K. Fischer
9. VP-Ber Karl-Marx-Stadt	- Ernst Schneller
10. VP-Ber Rudolstadt	- Georg Schumann
11. VP-Ber Magdeburg	- Ernst Thälmann
12. VP-Ber Halle	- Bernhard Könen
13. VP-Ber Meiningen	- Magnus Posen
14. VP-Ber Neustrelitz	- Hans Kahle
15. VP-Ber Eisenhüttenstadt	- Georgi Dimitroff
17. VP-Ber Berlin/Basdorf	- Konrad Blenkle
18. VP-Ber Berlin/Basdorf	- Heinrich Rau
19. VP-Ber Berlin/Basdorf	- Robert Uhrig
20. VP-Ber Potsdam	- K. Niederkirchner
21. VP-Ber Leipzig	- Otto Heckert

Geheim

(2) Kampfgruppen

Op 29 september 1973, tijdens de viering van het 20-jarige bestaan van de Kampfgruppen, werden tijdens de parade terugstootloze vuurmonden van het type SPG-9 waargenomen.

(C-3)(R)

Commentaar: Het was voor de eerste keer dat de SPG-9 bij de Kampfgruppen werd waargenomen, hetgeen duidt op een modernisering van de bewapening van deze eenheden.

b. Polen

Dienstgeheim

(1) Vereniging van radio-amateurs (PZK)

Het hoofdbestuur van de "Vereniging van radio-amateurs" heeft op 18 november 1973 een vergadering gehouden betreffende de uitvoering van de taken welke deze vereniging heeft in het kader van de landsverdediging van Polen.

(C-3)(Pers)

Commentaar: De vereniging heeft een speciale rol bij de landsverdediging, waarvoor een net kan worden geactiveerd dat verbindingen moet onderhouden in geval van oorlogsdreiging. Ook bij rampen kan van dit net worden gebruikgemaakt.

2. Oorlogsproductie

Geheim

a. Wapenproductie niet-Sovjet WP-landen

(1) Polen

(a) Algemeen

De Poolse wapenproductie die wordt gesteund door een goed ontwikkelde industrie, dekt de huidige vraag naar getrokken artillerie, infanteriewapens, middelbare tanks, gepantserde personeelsvoertuigen, vrachtauto's en een complete serie munitie.

De productie is - met uitzondering van de vrachtautoproduktie - hoofdzakelijk gebaseerd op Sovjet ontwerpen; Polen blijft echter afhankelijk van de Sovjet-Unie v.w.b. de levering van enkele kalibers geschut, zware mortieren, lichte tanks, verkenningsvoertuigen en vrije raketten.

(b) Tanks

Tot voor kort produceerde Polen tanks van het type T-55 en T-55A (\pm 500 per jaar). Er zijn aanwijzingen dat de tankfabrieken in Labedy (CA 38) van de productie van de T-55/T-55A zouden zijn overgeschakeld op die van een nieuw type gevechtsvoertuig, vermoedelijk een tank van het type T-62/T-62A; bevestiging dient echter te worden afgewacht.

(c) Gepantserde gevechtsvoertuigen

Tsjechoslowakije en Polen hebben een gezamenlijk productieprogramma v.w.b. de vervaardiging van de OT-64 (max. productie in Polen \pm 500 per jaar). De mogelijkheid bestaat dat de productie van dit voertuig is gestaakt. Evenals in Tsjechoslowakije is er nog geen vervanger voor de OT-64 waargenomen.

Er zijn aanwijzingen dat in Polen voorbereidingen worden getroffen voor de vervaardiging van de BMP-76. Indien dit juist is, zal deze vermoedelijk worden gemaakt in de Labedy-fabrieken of in de autofabrieken te Lublin (FB 08).

(d) Artillerie

In het verleden is geschut hoofdzakelijk geproduceerd in twee fabrieken, t.w. in de Tarnow-fabrieken (lua-geschut)

en in de Stalowa Wola-fabrieken (geschut tot 152 mm, alsmede tankkanonnen). Indien de productie nog steeds plaatsvindt, is - behalve voor tankkanonnen - de output gering.

(e) Hand- en schoudervuurwapens

De in Polen vervaardigde serie hand- en schoudervuurwapens is van Sovjet ontwerp. Gemaakt worden pistolen, geweren, lichte mitrailleurs, granaatwerpers en terugstootloze vuurmonden. De huidige productie is geringer dan de capaciteit.

(f) Munitie

Zowel artilleriemunitie als munitie voor hand- en schoudervuurwapens wordt vervaardigd in een groot aantal fabrieken, welke eveneens een civiele productie hebben.

(g) Vrachtauto-industrie

De laatste jaren is de Poolse vrachtauto-industrie snel uitgebreid en Polen is nu - na de Sovjet-Unie - de grootste producent van commerciële voertuigen, t.w. lichte en middelzware vrachtauto's. Polen is in staat te voldoen aan de behoefte aan transportmiddelen voor de landstrijdkrachten.

(h) Geniematerieel

Polen is een belangrijke producent voor materieel op het gebied van grondverzet en wegeaanleg.

(G)

N.B.: Voor wapenproductie van de overige niet-Sovjet WP-landen zie Maandoverzicht 1/74.

Hoofdstuk D : Landstrijdkrachten

Geheim

1. Samenvatting

In Roemenië is een stafoefening gehouden onder leiding van de Staf van de Verenigde Strijdkrachten van het Warschaupakt waaraan staven uit Roemenië en de Sovjet-Unie hebben deelgenomen.

Tijdelijk Verboden Gebied 3/74, 4/74 en 5/75 werden ingesteld.

Bij de GSVG wordt meer aandacht besteed aan het bedienen van en onderhoud plegen aan technisch geavanceerde uitrustingsstukken.

In de tweede helft van februari was sprake van grotere oefen-/opleidingsactiviteiten dan in de eerste helft.

In Hongarije is waarschijnlijk de nieuwe lichte tank gesignaleerd.

Geheim

2. Activiteitena. Warschaupakt

In de periode 7 - 22 feb werd op Roemeens grondgebied een stafoefening gehouden waaraan werd deelgenomen door Sovjet en Roemeense stafelementen.

De oefening werd uitgevoerd volgens de plannen van de Staf van de Verenigde Strijdkrachten van het Warschaupakt.

(Roemeense Pers)

Opmerking: Deze oefening werd gehouden aansluitend aan de bijeenkomst van het Militair Comité (mindefs) van het Warschaupakt van 5 - 7 feb te Boekarest. Daar de Opperbevelhebber van het Warschaupakt, Yakubovsky, genoemde vergadering heeft bijgewoond, wordt aangenomen dat hij, althans bij de initiële fase van de oefening aanwezig is geweest en deze mogelijk heeft geleid.

Verdere gegevens betreffende de oefening ontbreken.

Gezien het feit dat niet met troepen aan deze oefening werd deelgenomen, is er vooralsnog geen sprake van een veranderde Roemeense houding t.o.v. de aanwezigheid van buitenlandse troepen op Roemeens grondgebied.

b. Oost-Duitsland

(1) Tijdelijk Verboden Gebieden

In februari werden de TVGn 3, 4 en 5/74 ingesteld. Voor globale ligging en perioden van restrictie, zie blzn 31, 32 en 33.

In TVG 3 en 4/74 werd door zowel GSVG als NVA op uitgebreide schaal geoefend. Gemengde GSVG/NVA-kolonnens en verkeersposten duiden op gezamenlijk optreden. Afgezien van indicaties dat onder nucleaire omstandigheden werd opgetreden, ontbreken gegevens betreffende de aard van de oefening. Van GSVG-zijde werd voornamelijk deelgenomen door elementen van 2 Gde Lr en 3 Stootlr. De NVA-deelname bestond uit elementen van MD-V met sterke delen van 9 Tkdiv.

TVG 5/74 vormt samen met een aantal Permanent Verboden Gebieden een corridor van de grens met Polen tot de grens met West-Duitsland. Vooralsnog ontbreken gegevens betreffende activiteiten in dit gebied. Wel werden op 21 februari op de autobahn Frankfurt/O - Berlijn kolonnens waargenomen, samengesteld uit

Sovjet, NVA en Poolse voertuigen. Mogelijk dat in het kader van de "Week van de Wapenbroederschap" (23/2 - 1/3) eenheden van meerdere Warschaupaktlanden aan oefeningen c.q. manifestaties zullen deelnemen.

(2) GSVG

De oefen-/opleidingsactiviteit bij de GSVG wijkt in zoverre af van het tot nu toe gebruikelijke patroon, dat nu meer aandacht wordt besteed aan de bediening van en het optreden met technisch geavanceerde uitrustingsstukken, met het zwaartepunt op raketten (G/L en G/G), genie en NBC-uitrusting.

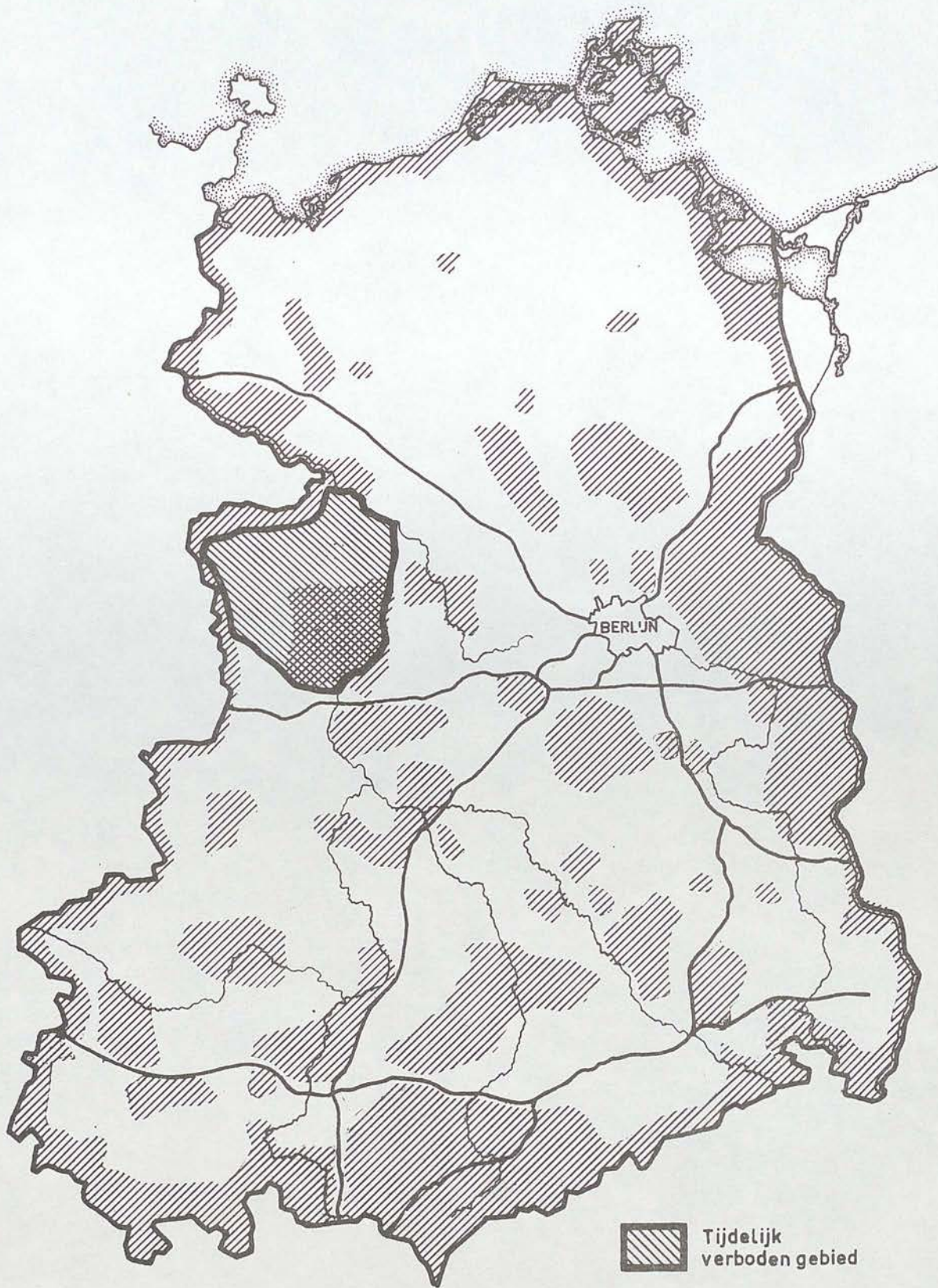
c. Polen

In de tweede helft van februari viel bij de Poolse landstrijdkrachten een duidelijke opleving van de oefen-/opleidingsactiviteit waar te nemen met name bij de divisies van de Militaire Districten Pommeren en Silezië.

Waarschijnlijk als gevolg van energie besparende maatregelen was aanvankelijk slechts sprake van zeer geringe activiteit. In hoeverre eventuele paraatheidsmaatregelen i.v.m. onrust onder de Poolse bevolking als gevolg van voortdurende prijsstijgingen van invloed zijn (geweest) op de activiteiten van de strijdkrachten, kan niet worden beoordeeld.

TIJDELIJK VERBODEN GEBIED nr 3/74

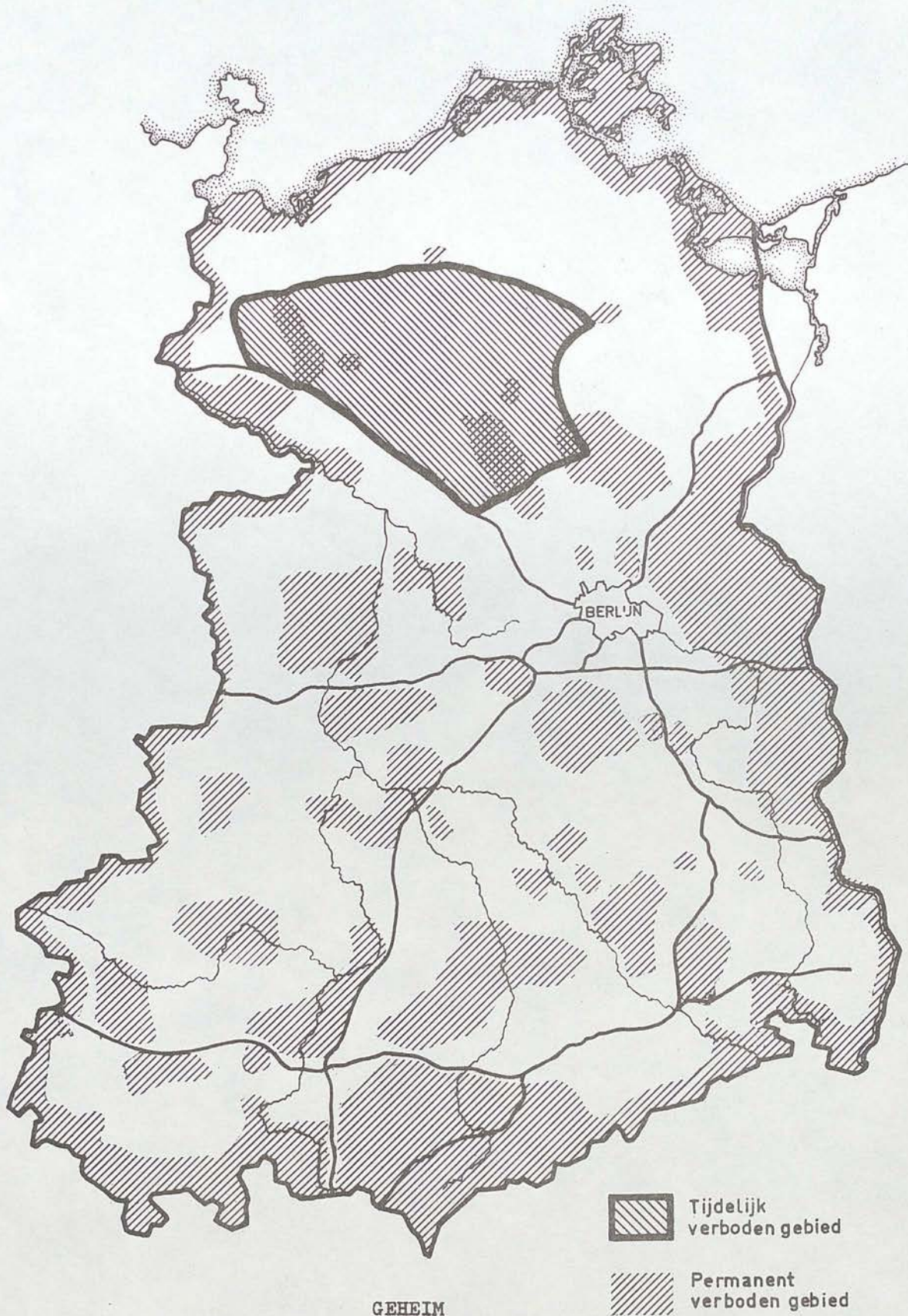
092359a—182359a feb

- Tijdelijk verboden gebied
- Permanent verboden gebied

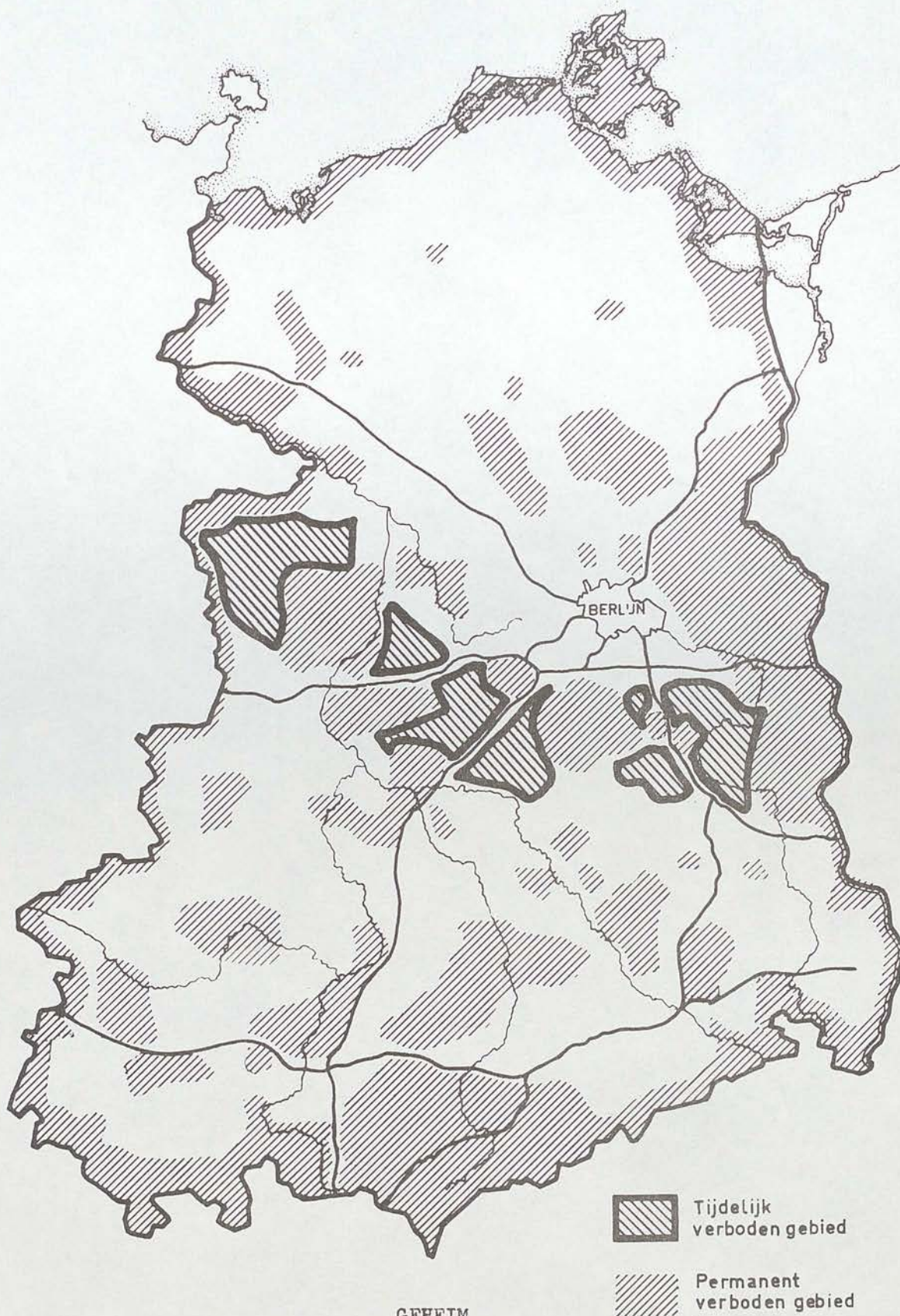
TIJDELIJK VERBODEN GEBIED nr 4/74

102359a — 162359a feb

TIJDELIJK VERBODEN GEBIED nr 5 / 74

250001 a feb - 032359 a mrt

3. Slagorde

a. Sovjet-Unie

Geheim

(1) Gemechaniseerd regiment

Een gemechaniseerd regiment van 120 Gde Mechdiv dat te Minsk, Militair District Witrusland, is gelegerd, beschikte in november 1973 over circa 80x BMP-76, 40x BTR-60PB, 30x BTR-40P en 40 middelbare tanks.

Waar het aantal verkenningsvoertuigen, BTR-40P, normaal kan worden genoemd, is het aantal personeelsvoertuigen en tanks hoger dan tot nu toe in de organisatie werd aangehouden. Dit zou er op kunnen duiden dat een dgl. uitbreiding bij de eenheden in de GSVG geen op zichzelf staand verschijnsel is.

Confidentieel

(2) Zelfstandig tankbataljon

In een in het Militair District Verre-Oosten gelegen gemechaniseerde divisie was reeds in 1969 een zelfstandig tankbataljon in de organisatie opgenomen met een sterkte van 35 à 50 tanks. (zie pt 3.b(1)).

b. Oost-Duitsland/GSVG

Geheim

(1) Zelfstandig tankbataljon

Alle tien gemechaniseerde Sovjet divisies in Oost-Duitsland beschikken over een zelfstandig tankbataljon à ca. 50 tanks. Bij negen van de veertig tankregimenten is zeer waarschijnlijk een extra tankbataljon à 30 tanks ingedeeld.

In het noordelijk deel van Oost-Duitsland liggen nog twee gemechaniseerde regimenten en in het uiterste zuiden een gemechaniseerd en een tankregiment, allen met onbekende subordinatie.

Er zijn aanwijzingen voor het bestaan van enige extra gemechaniseerde bataljons en van versterkte tankbataljons (met 40 i.p.v. 30 tanks), ingedeeld bij bestaande eenheden.

Deze uitbreidingen zijn mogelijk geworden door de invoer van grote aantallen, totaal ca. 3600, moderne T-62 tanks, waardoor oudere tanks beschikbaar kwamen om de nieuwe eenheden uit te rusten. Mogelijk is er sprake van een wijziging in de organisatie van de GSVG-divisies.

Geheim

(2) SA-4 brigades

De GSVG beschikt over zes SA-4 brigades, waarvan er één is ingedeeld bij de groep, twee bij 1 Gde Tkleger en bij 2 Gde Leger, 8 Gde Leger en 3 Stootleger ieder één brigade.

De effectiviteit van de luchtverdediging is hiermede aanzienlijk opgevoerd. Indien zou blijken dat ook 20 Gde Lr over een brigade beschikt, dan zal deze vermoedelijk in het gebied noordwestelijk en noordelijk van Berlijn zijn gelegerd.

Blijven echter ook na langere tijd aanwijzingen over een brigade voor 20 Gde Lr uit, dan zou dat kunnen wijzen op een afwijkende oorlogstaak van dat leger en tevens op het niet-territoriale karakter van de SA-4 brigades.

c. Oost-Duitsland/NVA

Geheim

(1) BMP-76

De BMP-76, het moderne gepantserde personeelsvoertuig met als bewapening een kanon en een afvuurinrichting voor anti-tankraketten schijnt nu, nadat de GSVG op vrij uitgebreide schaal ermee is voorzien, ook in kleine aantallen - tot maximaal 10 stuks - bij eenheden der NVA aanwezig te zijn.

De geringe hoeveelheden duiden op een gebruik voor instructie, hetgeen normaliter aan het opnemen in de organisatie vooraf gaat.

Geheim

(2) ZSU-23/4

De ZSU-23/4, het vierloops, radargeleid luchtdoelwapen op rups-onderstel is bij meer dan de helft van het aantal regimenten der NVA waargenomen. Aangenomen wordt dat bij zowel gemechaniseerde als bij tankregimenten een batterij à vier stuks aanwezig is, boven het tot nu toe gevoerde luchtdoelmaterieel.

d. Tsjechoslowakije

Geheim

(1) Aantallen tanks

In het gebied waar de Tsjechoslowaakse 1 Tkdiv ligt, is een aanzienlijk hoger aantal tanks aanwezig dan nodig is voor de bestaande eenheden. Mogelijk bestaat er verband met berichten omtrent het in oorlogstijd vormen van een extra tank- en een extra mechdiv in Tsjechoslowakije.

e. Hongarije

(1) Lichte tank M-1970

Geheim

Bij het vliegveld van Debrecen in het oosten van Hongarije zijn twaalf op de BMP gelijkende voertuigen met vijf loopwielen gezien. Het betreft hier zeer waarschijnlijk de nieuwe lichte tank, die op de novemberparade 1973 in Moskou werd getoond. Dit zou kunnen wijzen op het bestaan van een luchtlandingseenheid bij de YuGV, welk bestaan tot nu toe werd betwijfeld.

4. Opleiding

Dienstgeheim

a. Oost-Duitsland/NVA

In een artikel in "Volksarmee" van half december 1973 stelt een lezer de vraag, hoe eigenlijk de opleiding bij de landstrijdkrachten verloopt. Uit het antwoord blijkt het volgende:

De opleiding geschiedt in fasen, waarin zwaartepunten te herkennen zijn. Zeer belangrijk is de basisopleiding, die direct na de inlijving begint en na een maand eindigt. In deze periode bereidt de soldaat zich voor op het afleggen van de eed op het vaandel en krijgt kennis van algemene begrippen en verrichtingen.

Na deze basisopleiding worden de soldaten ingedeeld in hun groepen, stuksbedieningen enz.. In iedere groep en overeenkomstige kleine eenheid vindt men dus soldaten van alle drie "diensthalfjaren". De nieuwelingen komen in functies die laag zijn gekwalificeerd, bijvoorbeeld tirailleur en lader.

In het tweede halfjaar "promoveert" hij naar functies als mitrailleursschutter of anti-tank schutter. In het derde halfjaar treedt hij zelfs soms op als hulpinstructeur. Zodoende komt de soldaat ieder halfjaar in een hogere functie terecht.

Commentaar: "Volksarmee" is het weekblad voor de strijdkrachten van de DDR. Er is een duidelijke overeenkomst met de procedure van infillering bij de Sovjet troepen: ook daar komen tot op het laagste niveau soldaten van verschillende halfjaren voor. De geschilderde toestand is natuurlijk de gewenste situatie; afwijkingen zullen waarschijnlijk regelmatig voorkomen, afhankelijk van de persoonlijke waarde van de betrokkenen.

5. BezoldigingDienstgeheim a. Oost-Duitsland/NVA

Een recent persartikel maakt melding van een verhoging van de wedde/soldij voor lager dienstplichtig personeel van de NVA. Per 1 januari 1974 is de wedde voor een soldaat verhoogd van 80 tot 120 DM per maand; voor een soldaat 1e kl van 90 tot 150 DM.

Het dagelijkse bedrag voor voeding zou van 4 DM op 4,25 DM zijn gekomen.

Commentaar: Er wordt alleen gesproken over de lagere rangen, maar een evenredige verhoging voor de overigen zal hier wel mee gepaard gaan.

Een reden voor de verhoging wordt niet gegeven, maar gezien de minstens 50% waarmee de bedragen omhoog zijn gegaan, zal het aantrekkelijker maken van die salariëring - gericht op o.a. verbetering van het moreel - wel het hoofddoel zijn.

De Oostduitse soldaat verdient dus nu, omgerekend, f. 38,40; zijn Nederlandse collega f. 533,- per maand.

6. DienstplichtConfidentieel a. Sovjet-Unie

Kolgen A. Shevchenko van het directoraat Politieke Zaken schreef dat jonge officieren, voornamelijk die met een technische opleiding, moeilijk zijn te bewegen tot het kiezen van een militaire loopbaan. Zij worden wel aangemoedigd om "bij te tekenen", maar niemand wordt tegen zijn zin vastgehouden. Shevchenko ontkende dat er plannen zouden bestaan om de dienstplicht voor reserve-officieren van 2 op 3 jaar te brengen.

(F-3)(R)

Commentaar: Sinds tenminste 1963 is de generaal A. Shevchenko werkzaam bij het Hoofddirectoraat Politieke Zaken. Hij werd in 1971 bevorderd tot lntgen en is nu blijkbaar kolgen. De jonge officieren waarover hij spreekt, zijn waarschijnlijk de studenten met een universitaire opleiding, die na hun studie voor korte tijd onder de wapenen komen. Ofschoon niet expliciet wordt gesteld dat "de" dienstplicht niet zal worden verlengd, schijnt het toch dat een algemene verlenging van de dienstplicht zeer onwaarschijnlijk is, zoals d.z.z. reeds werd gesteld (MO 1/74).

Hoofdstuk E: Inlichtingen en VeiligheidsdienstenConfidentieel 1. Joegoslaviëa. Nieuwe wet betreffende de staatsveiligheid

In januari j.l. werd bekend dat op grond van een nieuwe wet betreffende de handhaving van de staatsveiligheid, ook de maatschappelijke organisaties en de individuele staatsburgers, naast de officiële veiligheidsorganen (UDBA) hiervoor verantwoordelijk zijn. Door deze wet wordt, aldus het officiële Joegoslavische persbureau TANJUG, de staatsveiligheid als taak van zelfbestuur aan de Joegoslavische samenleving opgedragen.

Als reden voor de verhoging van de inspanningen met betrekking tot de bescherming van het politieke systeem in Joegoslavië wordt vermeld de speciale situatie van het land, dat tot permanent doelwit van buitenlandse geheime diensten en vijandige emigrantenorganisaties zou zijn geworden. Volgens TANJUG verplicht de nieuwe wet echter ook de individuele burger tot actieve waakzaamheid met betrekking tot intriges van vijanden van zelfbestuur in het binnenland. De staatsveiligheid is in Joegoslavië als gevolg van de nieuwe wet niet meer uitsluitend een taak van de veiligheidsorganen (UDBA en KOS) en van de justitie, doch ook van de samenleving wordt actieve deelname geëist. In dit verband kan worden opgemerkt, dat in de laatste tijd in de Joegoslavische pers veel aandacht is besteed aan inlichtingenactiviteiten in het land door buitenlandse organisaties en aan de daarbij toegepaste verwervingstechnieken. Deze publicaties zijn duidelijk gericht op het opwekken van interesse van de bevolking voor de bestrijding van genoemde activiteiten.

b. Samenwerking met Sovjet veiligheidsorganen

Volgens een Brits persbericht van november 1973 werd in Belgrado door middel van een kort communiqué bekend gemaakt dat de Sovjet binnenlandse veiligheidsorganen (KGB en MVD) in de toekomst nauw zullen samenwerken op het gebied van openbare veiligheid. Opmerkelijk is in dit verband het feit dat de activiteiten van de Sovjet staatsveiligheidsdiensten in Joegoslavië, na de Tweede Wereldoorlog, een van de belangrijkste oorzaken vormden van de breuk met de Sovjet-Unie in 1948. Uit genoemd communiqué blijkt dat een delegatie van het Sovjet ministerie van binnenlandse zaken (MVD) onder leiding van een van de plaatsvervangende ministers, Shumelin, op uitnodiging van het Joegoslavische ministerie van binnenlandse zaken een bezoek van een week aan Joegoslavië heeft gebracht.

Er zouden ook ontmoetingen met vertegenwoordigers van de secretariaten van binnenlandse zaken (SUP) van de diverse Joegoslavische republieken hebben plaatsgevonden. Deze secretariaten zijn op het niveau van de deelrepublieken o.m. belast met de staatsveiligheidsdienst. Volgens het hiervóór aangehaalde Britse blad zou Shumelin "deputy minister in charge of the KGB" zijn (zie commentaar).

c. Veroordeling Britse staatsburgers wegens spionage

In december 1973 werden twee Britse staatsburgers (Mason, 22 jaar en Curtis, 24 jaar) door een militair gerechtshof in Serajewo tot vier jaar gevangenisstraf veroordeeld wegens spionage. Bij hun arrestatie beweerden zij vliegtuigherkenning als hobby te beoefenen. Zij bleken in het bezit te zijn van UKG-radioapparatuur, camera's met telelenzen en verrekijkers. Volgens de Joegoslavische rechter Ahmet Hodzic waren de activiteiten van beide Britten niet te beschouwen als onderdeel van een hobby, doch waren deze goed geplande professionele activiteiten. Een en ander zou ook gebleken zijn uit het feit dat door beiden een groot aantal Joegoslavische vliegvelden werd bezocht, dat tijdens het waarnemen door het tweetal vliegtuigregistratienummers werden genoteerd welke aan buitenlandse organisaties zouden worden doorgegeven en dat de activiteiten plaats vonden tijdens de oorlog in het Midden-Oosten in oktober 1973, toen Joegoslavië Oosteuropese landen toestond van Joegoslavische vliegvelden gebruik te maken om wapens en uitrusting naar de Arabische landen over te brengen.

d. Activiteiten tegen Joegoslavische emigrantenorganisaties

De Joegoslavische staatsveiligheidsdienst (UDBA) en de militaire contra-inlichtingendienst (KOS) zijn in de laatste tijd bijzonder actief onder de circa een miljoen Joegoslavische arbeiders die in West-Europa werkzaam zijn. Een belangrijk percentage van deze arbeiders behoort tot de reservisten van de Joegoslavische strijdkrachten. De activiteiten van de Joegoslavische inlichtingen- en veiligheidsdiensten in West-Europa zijn o.a. gericht tegen de Kroatische terroristenorganisaties (UTASCHI, HRB), welke actief zijn onder deze arbeiders. De Kroatische terroristenorganisaties worden onder andere verantwoordelijk gesteld voor diverse bomaanslagen in en buiten Joegoslavië. Leden van de UDBA en de KOS, die zgn. als gastarbeiders werkzaam zijn, zijn actief onder de Joegoslavische gastarbeiders in West-Europa.

Er zijn in de laatste tijd ook weer Joegoslavische spionageactiviteiten van o.a. politieke en economische aard in West-Europa geconstateerd. In juli 1973 werden in verband hiermede zes Joegoslaven in Zwitserland gearresteerd.

Commentaar: Ofschoon uit het gestelde onder pt b de conclusie zou kunnen worden getrokken, dat met de onder pt a bedoelde tegen Joegoslavië gerichte buitenlandse activiteiten uitsluitend die van Westelijke inlichtingenorganisaties en terroristengroepen (zie pt c en d) zijn bedoeld, is deze conclusie niet gewettigd. Bewezen is dat de Sovjet inlichtingen- en veiligheidsdiensten o.a. via de overeenkomstige organisaties van de NSWP-landen tegen Joegoslavië werken. In 1969 werden bijv. bij het 1e Directoraat van het Tsjechoslowaakse ministerie van binnenlandse zaken (MV) speciaal tegen Joegoslavië gerichte inlichtingensecties gevormd.

De onder pt b vermelde functie van de plaatsvervangende minister van binnenlandse zaken Shumelin, is onwaarschijnlijk. Mogelijk is bedoeld dat Shumelin belast is met coördinatie en coöperatie v.w.b. zaken die zowel de MVD als de Hoofdafdeling Binnenland van de KGB aangaan. De KGB, die rechtstreeks onder het politbureaulid Andropov staat, is namelijk al sedert 1954 geheel onafhankelijk van het ministerie van binnenlandse zaken (MVD) van de Sovjet-Unie.

Voor wat betreft de strijd tegen de terroristenorganisaties kan nog worden opgemerkt dat de legale residenties van de UDBA, die bij de officiële vertegenwoordigingen van Joegoslavië in West-Europa en elders zijn ondergebracht, een belangrijke rol spelen. In het verleden is bij de bestrijding van de Ustaschi e.d. door de UDBA gebruik gemaakt van provocateurs. Zelfs schijnt deze dienst, teneinde (soms uitblijvende) opsporingssuccessen te kunnen melden, daders te creëren (o.a. zaak Miljenko Hrkač).

De betekenis van de onder pt b gemelde coöperatie tussen Sovjet en Joegoslavische veiligheidsorganen is op dit moment nog moeilijk te beoordelen. Ook in het verleden is samenwerking tussen beide landen v.w.b. bepaalde inlichtingen- en veiligheidsaspecten gemeld, terwijl bijna gelijktijdig tegen Joegoslavië gerichte Sovjet inlichtingenactiviteiten werden gesignaleerd. Gesteld kan worden, dat de diverse politieke en staatsveiligheidsbelangen van de Sovjet-Unie bepalend zijn, in welke gevallen een pro of contra optreden van de KGB-organen t.a.v. Joegoslavië gewenst is.

DEEL II: Midden-Oosten/Noord-Afrika

Geheim

1. Samenvatting

De Sovjet-Unie schijnt enigszins bevreesd te zijn voor verlies van prestige en invloed in het Midden-Oosten; zij tracht dit tegen te gaan door het intensiveren van de bilaterale betrekkingen met diverse landen in dit gebied.

Sinds oktober neemt het aantal Sovjet adviseurs in Egypte voortdurend toe. Er schijnen moeilijkheden te bestaan tussen beide landen over afwikkeling van schulden en betaling leveranties. De Sovjet experts in Syrië mijden zoveel mogelijk elk contact met de bevolking. De Syrische president Assad heeft een aantal maatregelen genomen om de tegenstanders van zijn politiek de wind uit de zeilen te nemen.

De Sovjet-Unie schijnt bijzondere aandacht te schenken aan haar relaties met Irak, zoals **ook nu weer is gebleken door het bezoek van een delegatie o.l.v. plv premier Novikov**. Irak heeft voorts stappen ondernomen voor nauwere samenwerking met Oost-Duitsland. Er is een toenemende belangstelling van de Sovjet-Unie merkbaar voor het gebied rond het Arabisch schiereiland; heropening van het Suez-kanaal zal naar verwacht wordt deze belangstelling nog verder doen toenemen.

Geheim

2. Verhouding Sovjet-Unie - Arabische landen

Met het oog op de mogelijke repercussies die recente Amerikaanse activiteiten inzake het Midden-Oosten conflict kunnen hebben op de positie en het prestige van de Sovjet-Unie in de Arabische wereld, tracht de Sovjet-Unie haar bilaterale contacten met verschillende landen in dit gebied te verstevigen.

In dit verband is vooral het bezoek van de Egyptische minister van buitenlandse zaken Fahmi aan Moskou in januari van belang. De Sovjets hebben getracht om hierbij de indruk te wekken van een verdere verbetering van de betrekkingen tussen beide landen, welke worden voorgesteld als de **basis voor Egypte's politieke en militaire successen, hierbij inbegrepen de bereikte troepenscheiding tussen Egypte en Israël.**

Kennelijk zijn de Sovjets zich ervan bewust dat Egypte als gevolg van de recente ontwikkelingen minder afhankelijk wordt van de Sovjet-Unie. Dit kan tot gevolg hebben dat de Sovjet-Unie in haar onderhandelingen of besprekingen met Egypte het uitoefenen van druk zal vermijden en zal proberen op meer subtiele wijze haar doel te bereiken. De Sovjets schijnen ook hun argwaan tenopzichte van minister Fahmi op zij gezet te hebben; zij beschouwden hem namelijk als een voorstander van een pro-westerse Egyptische buitenlandse politiek.

Sinds Januari zijn een groot aantal Sovjet delegaties naar verschillende Arabische landen gezonden, waaronder Egypte, Syrië en Irak wel als belangrijkste genoemd kunnen worden. Sommige van deze delegaties stonden onder ongewoon "zware" leiding, zodat waarschijnlijk belangrijker zaken aan de orde kwamen dan men uit de aard van het bezoek zou kunnen verwachten. Zo werd de opening van een ballet festival in Cairo als reden aangegeven voor een bezoek van de Sovjet minister van cultuur aan Egypte; ook in dit geval is het vrijwel zeker dat aan het bezoek een veel belangrijker reden ten grondslag lag, namelijk het uit de eerste hand verkrijgen van een indruk betreffende de houding van Egypte tov de Sovjet-Unie. Tot de ongerustheid van de Sovjet-Unie kan ook het, overigens niet bevestigde, bericht hebben bijgedragen dat Egypte geweigerd zou hebben om president Podgorny naar Cairo uit te nodigen, met als reden dat dit de toen plaats hebbende Egyptisch-Amerikaanse besprekingen over troepenscheiding zou kunnen schaden.

(B-3) (R)

3. Egypte

Geheim

a. Sovjet adviseurs

Eind januari was een schip van de Sovjet-Unie onderweg naar Alexandrië met aan boord een groot aantal Sovjets in de leeftijdsgroep van 30 - 34 jaar. Daarbij waren er die enkele maanden eerder Egypte met hun gezin hadden verlaten en nu weer op de terugweg waren. Een deel van hen was officier.

Dit zou slechts het begin zijn van een stroom van terugkerende Sovjet adviseurs. (F-2) (R)

Confidentieel

In de loop van januari is het aantal Sovjet technici in Egypte aanzienlijk toegenomen; het betreft waarschijnlijk een terugkeer van degenen die in oktober Egypte hebben verlaten. Tezamen met hun eveneens teruggekeerde gezinsleden zijn zij ondergebracht in de zuidelijke buitenwijken van Cairo; hun werkterrein is een fabriek in Helwan, zodat het mogelijk burger technici betreft. (B-2) (G)

Geheim

Er bevinden zich momenteel ca 2000 Sovjet militaire adviseurs in Egypte. Hun voornaamste taak is het instrueren van Egyptische militairen in het gebruik van de nieuwste typen Sovjet materieel waaronder grond/grond raketten van het type SCUD; deze raketten zouden echter onder Sovjet supervisie blijven. Commentaar: Tot juli 1972 bevonden zich in Egypte, afgezien van de militairen die tot Sovjet eenheden behoorden, ca 5500 militaire adviseurs. Op enkele honderden na hebben die toen allen Egypte verlaten. Begin oktober 1973 is dit aantal nog verder afgenomen, doch daarna vond weer een geleidelijke toename plaats, zoals uit bovenstaande berichten blijkt. Het genoemde aantal van 2000 militaire adviseurs zou mogelijk juist kunnen zijn, hoewel enkele andere berichten lagere cijfers noemen, zodat de 2000 wel als een maximum moeten worden beschouwd. Bovendien bevinden zich in Egypte een ongeveer gelijk aantal burger adviseurs. Hoewel het aantal militaire adviseurs mogelijk nog iets zal kunnen stijgen in de komende maanden, wordt niet verwacht dat het hoge aantal van 1972 weer zal worden bereikt.

Geheim

b. Verhouding tot de Sovjet-Unie

Onmiddellijk na de oktober-oorlog heeft de Sovjet-Unie via haar ambassade in Cairo een onderzoek laten instellen naar de behoefte aan Sovjet hulp als gevolg van de oorlogshandelingen. Een dergelijk onderzoek werd ook in Syrië ingesteld. De Sovjet-Unie zou, met name in Egypte, van de recente ontwikkelingen gebruik willen maken om oude vorderingen te innen. De Sovjets geloven namelijk dat Egypte de financiële steun, die in verband met de oorlog door andere Arabische landen is verstrekt, zou kunnen gebruiken voor het vereffenen van oude schulden die nog dateren uit de tijd van de bouw van de Aswan dam. (C-3) (R)

Confidentieel

Volgens uitlatingen van een Sovjet functionaris in Cairo werpt het vraagstuk van de Egyptische betaling voor de door de Sovjet-Unie geleverde militaire uitrusting een ernstige schaduw op de betrekkingen tussen beide landen. Egypte zou tijdens onderhandelingen met de Sovjets verklaard hebben van Saoedi-Arabië slechts \$ 75 mln te hebben ontvangen, hopende hierdoor haar onderhandelingspositie t.o.v. de Sovjet-Unie te kunnen verstevigen. In werkelijkheid zou Saoedi-Arabië echter vele honderden miljoenen dollars beschikbaar hebben gesteld voor wapenaankopen, terwijl bovendien nog andere Arabische landen financiële hulp hadden verstrekt. (B-3) (R)

Commentaar: Hoewel er weinig details bekend zijn over de financiële verhouding tussen de Sovjet-Unie en de Arabische landen, zijn er wel verschillende berichten die wijzen op een harder standpunt van de Sovjet-Unie in vergelijking met vóór de oktober-oorlog. Zo schijnt de Sovjet-Unie niet of nauwelijks meer bereid te zijn op crediet te leveren. Voor een deel kan dit toegeschreven worden aan het feit dat in vroegere jaren vaak enigszins verouderd of overtollig materieel werd geleverd, terwijl nu veelal zeer moderne uitrusting in het geding is. Ook kan het betekenen dat de Sovjet-Unie niet langer bereid is om zich grote financiële offers te getroosten ten behoeve van de door de olie zeer rijke Arabische wereld.

4. Syrië

Geheim

a. Betrekkingen met de Sovjet-Unie

Begin februari bracht een parlementaire delegatie uit de Sovjet-Unie, geleid door Surganov, vice-president van de Opperste Sovjet, een bezoek aan Damascus. Daarvoor had gedurende een vrij lange tijd vrijwel geen politiek contact via bezoek plaats gehad; voor het laatst was dit de vice-minister van buitenlandse zaken, Kuznetsov, geweest die vorig jaar begin november een bezoek aan Damascus bracht, waarschijnlijk op aandrang van de Egyptische president Sadat. Kuznetsov werd toen zeer koel ontvangen, daar de Syriërs verontwaardigd waren over het feit dat zij bij het diplomatieke overleg dat tot de wapenstilstand leidde, door hun belangrijkste bondgenoot veronachtzaamd waren. Hoewel de militaire hulpverlening, voor zover bekend is, normaal werd voortgezet, hield de Sovjet-Unie zich op het politieke vlak tamelijk afzijdig van Syrië gedurende de periode november - januari. Bij de Sovjet-Unie ontwikkelde zich toen kennelijk de vrees dat zij haar grip op Syrië enigszins dreigde te verliezen. Voorlopig echter lijkt er niet zoveel kans dat dit inderdaad in belangrijke mate zal kunnen gebeuren, gezien de bestaande economische en technische penetratie van de Sovjet-Unie en vooral ook de grote militaire afhankelijkheid van Syrië.

De vestiging in Damascus van een diplomatieke vertegenwoordiging van de VS heeft zeker ook bijgedragen tot de Sovjet vrees dat Syrië, evenals Egypte, meer toenadering tot het westen gaat zoeken. Bovengenoemd bezoek van Surganov moet dan ook worden gezien als een poging van de Sovjet-Unie om door intensivering van de contacten te voorkomen dat de Sovjet - Syrische banden losser zouden worden.

(B-3)(G)

Geheim

b. Sovjet experts in Syrië

De Sovjet experts in Syrië en hun gezinsleden onderhouden geen sociale of andere contacten met de bevolking; zij spreken zelfs niet met hun naaste burens. De noodzakelijke inkopen verrichten zij op de goedkoopste plaatsen; zij trachten echter ook goud en edelstenen te kopen.

Als een Sovjet expert wordt uitgenodigd een legerplaats te bezoeken komt hij nooit alleen, doch altijd in gezelschap van twee of drie anderen die bij het personeel van de legerplaats niet bekend zijn.

(C-3)(R)

Commentaar: De in het bericht genoemde sociale isolatie waarin de Sovjets leven vormt een bevestiging van eerdere berichten hierover en komt overeen met het gedragspatroon van de Sovjets in andere landen zoals bv in Egypte en is mede de oorzaak van de over het algemeen wrevelige houding van de bevolking ten opzichte van de Sovjets.

Het genoemde verschijnsel dat de Sovjet experts steeds in groepjes optreden, zal zeker in verband staan met de stricte veiligheidsmaatregelen die de Sovjets in het buitenland altijd in acht nemen en waarvan de vaak voortdurende onderlinge controle een zeer belangrijk element is.

Geheim

c. Interne problemen

De ontwikkelingen sinds de October-oorlog hebben de Syrische president Assad voor een aantal problemen gesteld, waarvan als belangrijkste kunnen worden genoemd:

- (1) Onenigheid in de top van het regiem ten aanzien van de wapenstilstand, het vredesoverleg in Genève en de troepenscheiding. Assad zelf schijnt, gesteund door enkele anderen, voorstander te zijn van het volgen van de Egyptische lijn om te trachten met politieke middelen een regeling tot stand te brengen. Een andere groep, gesteund door een aantal politiek actieve officieren, verwerpen het idee van een politieke regeling met Israël, en zijn voorstander van nauwere relaties met Irak.
- (2) De tegenstellingen tussen de twee belangrijkste godsdienstige groeperingen in het land, nl de Sunnieten die de meerderheid vormen en de Alawieten, welke getalsmatig een minderheid vormen, doch vrijwel alle hoge posities in partij, regering en in het leger bekleden. Binnen de strijdkrachten heeft dit geleid tot ernstige kritiek van de Sunni-officieren op de als regel hoger geplaatste officieren der Alawietengroep welke verantwoordelijk gesteld worden voor de tekortkomingen en mislukkingen van de laatste oorlog.
- (3) Nu de aanvankelijke opwindings over de October-oorlog langzamerhand wegebt, begint de bevolking de economische gevolgen van de oorlog als een steeds zwaarder wordende last te ervaren.

Teneinde al deze problemen, welke zijn positie in gevaar kunnen brengen, enigszins het hoofd te kunnen bieden, heeft Assad een aantal maatregelen genomen, waarvan als belangrijkste kunnen worden genoemd:

- (1) Een informatie-campagne in alle partijgeledingen, de volksorganisaties en in het leger met het doel de mensen te overtuigen van de juistheid van de politiek van Syrië, waarbij vooral benadrukt wordt dat het deelnemen van Syrië aan het politieke overleg niet betekent dat de houding van dit land ten opzichte van Israël is verzacht.
- (2) Het verwijderen van een aantal werkelijke alsmede ook potentiële tegenstanders van zijn politiek uit invloedrijke posities in de partij.
- (3) Een aantal hoge officieren, waaronder tenminste vier brigadecommandanten, werd uit hun functies ontheven wegens hun falen gedurende de afgelopen oorlog. Zij werden opgevolgd door de chefs van staven van dezelfde brigades. Allen behoren tot de Baath partij, doch drie van de vier brigade commandanten waren Alawieten, terwijl hun opvolgers allen Sunnieten zijn. De afgezette officieren hadden in het verleden hun benoeming meer te danken aan hun Alawiet-schap dan aan hun militaire capaciteiten. Aan dit feit wordt een groot deel van de slechte resultaten van de afgelopen oorlog toegeschreven, hetgeen nogal wat kwaad bloed heeft gezet bij de Sunnieten. Door bovengenoemde maatregel hoopt Assad de sfeer bij de strijdkrachten te verbeteren en aan de wensen van zijn tegenstanders tegemoet te komen. Door de commandanten te vervangen door hun chefs van staven blijft de continuïteit in de bevelvoering van de brigades zoveel mogelijk gehandhaafd. (B-2)(R-Gr)

Geheim 5. Iraka. Betrekkingen met de Sovjet-Unie

In januari bracht een economische delegatie uit de Sovjet-Unie, onder leiding van de plaatsvervangend premier voor economische zaken, Novikov, een bezoek aan Irak ter bespreking van een handelsverdrag voor 1974 en verdere economische betrekkingen tussen beide landen.

Het sluiten van een handelsverdrag voor één jaar, in het kader van de bestaande basis-overeenkomsten tussen beide landen is in feite weinig meer dan een routine-aangelegenheid. Het is daarom opvallend dat de delegatie werd geleid door Novikov. Dit moet dan ook worden gezien als een benadrukking van het grote belang dat de Sovjet-Unie hecht aan de ontwikkeling van haar betrekkingen met Irak. Novikov is de tweede hooggeplaatste Sovjet autoriteit die na October Irak heeft bezocht; in November bracht nl reeds Ponomarev, lid van het Centraal Comité een bezoek aan Irak.

De toenemende belangstelling van de Sovjet-Unie voor Irak kan o.a. verklaard worden door:

- het toenemend belang van de ontwikkelingen in en rond de Perzische Golf, waarbij vooral ook gedacht moet worden aan de toenemende militaire macht van Iran. Voorshands is Irak het enige land in dit gebied waar de Sovjet-Unie duidelijk "aanwezig" is;
- de energie-crisis. Van de Arabische olie-exporterende landen is Irak het enige land dat nauwe bindingen heeft met de Sovjet-Unie.
- het radicale standpunt van Irak in het Israëliisch-Arabisch conflict. De Sovjet-Unie schijnt ernaar te streven haar relaties met radicale landen en organisaties te verstevigen met het oogmerk om, in het geval dat de politieke ontwikkelingen rond het Israëliisch-Arabische geschil een voor de Sovjet-Unie ongunstige wending dreigen te krijgen, via deze radicale landen en organisaties te kunnen ingrijpen.

(B-3) (R)

Geheim

b. Oostduitse bezoeken

De Oostduitse plv voorzitter van de ministerraad en voorzitter van het planbureau, Schürer, is uitgenodigd met een technische delegatie een bezoek aan Irak te brengen, terbestudering van vraagstukken op het gebied van planning, opleiding van technici, administratieve ontwikkelingen, statistieken en het gebruik van computers in het kader van de economische

ontwikkeling van Irak, met het doel een snelle overgang naar het socialisme mogelijk te maken.

Tevens is een geheime uitnodiging verzonden voor een Oostduitse militaire delegatie. (C-3) (R)

Commentaar: De aan Oost-Duitsland gerichte uitnodigingen vormen een verdere aanwijzing voor de reeds eerder onderkende tendenz (ook bij andere Arabische landen) om een te grote eenzijdige afhankelijkheid van de Sovjet-Unie tegen te gaan door een deel van de noodzakelijke steun van NSWP landen te betrekken.

Bezoeken van militaire delegaties vormen als regel een voorloper van leveranties van militair materieel het is echter niet uitgesloten dat (ook) hulp zal worden gevraagd voor opleiding en training van militair personeel, hetzij door het zenden van Oostduitse specialisten naar Irak, hetzij door het plaatsen van Iraakse militairen op Oostduitse militaire scholen.

Geheim

c. Uitbreiding Speciale Troepen

Het Iraakse leger beschikte tot voor kort over een brigade "Speciale Troepen", bestaande uit twee commando bataljons en twee para-bataljons; in December jl werd er een vijfde bataljon (commando's) aan toegevoegd, terwijl er nog een commando-bataljon in oprichting is.

Er bestaan plannen om op langere termijn nog drie bataljons te vormen, waarna alle genoemde eenheden zullen worden gegroepeerd tot een divisie, bestaande uit 9 bataljons.

Behalve uit de oprichting van nieuwe eenheden blijkt de grote belangstelling voor genoemde speciale troepen uit de intensive ring van het optreden in samenwerking met helicopters; voorts werden helicopters betrokken uit de Sovjet-Unie (MI-6 en MI-8) en uit Frankrijk (Alouette-3)*, welke bestemd zijn voor het geven van grondsteun en voor het overbrengen van commando-eenheden. De speciale troepen zijn waarschijnlijk voornamelijk bestemd voor inzet tegen de Koerden. Ervaringen in de strijd tegen de Koerden hebben geleid tot de behoefte om de speciale troepen uit te breiden; deze ontwikkeling schijnt nog te zijn versneld door ervaringen uit de October-oorlog, waar het belang van commando-eenheden in berg-gebieden en bij de tankbestrijding duidelijk is gebleken.

(F-2) (R)

Geheim

6. Sovjet penetratie rond Arabisch schiereiland

- a. Gedurende enkele jaren wordt het steeds duidelijker dat de Sovjet-Unie steeds meer belangstelling toont voor de gebieden grenzend aan het noordwestelijke deel van de Indische Oceaan en in het bijzonder de Perzische Golf (welke door de Arabische landen de Arabische Golf wordt genoemd) en de toegang tot de Rode Zee. Sinds de October-oorlog in het Midden-Oosten, en vooral nadat het belang van de olie in dit gebied voor de wereldeconomie en in het bijzonder voor de westerse landen zo duidelijk was gedemonstreerd, heeft de Sovjet-Unie haar pogingen tot invloedvergroting in dit gebied nog verder versterkt.
- b. De doeleinden die de Sovjet-Unie in eerste instantie in dit gebied nastreeft zijn:
- het terugdringen van westerse invloed;
 - het voorkómen of terugdringen van Chinese invloed;
 - het vergroten van de Sovjet maritieme aanwezigheid in deze wateren;
 - het vergroten van Sovjet invloed in zoveel mogelijk kustlanden van het betrokken gebied.

De Sovjet-Unie tracht genoemde doeleinden op twee manieren te bevorderen. De ene is het handhaven van een permanente "task force" van de marine voor vlagvertoon en om de bevolking in het gebied te doen gewennen aan Sovjet presentie. De tweede methode is het verschaffen van militaire hulp, in de vorm van materieel leveranties en het beschikbaar stellen van militaire deskundigen, aan radicale staten welke voorts weer gebruikt kunnen worden als een springplank voor verdere invloedvergroting in aangrenzende landen.

- c. De Sovjet task force in het westelijke deel van de Indische Oceaan bestaat uit ca 25 schepen, waaronder kruisers en onderzeeboten. Volgens sommige zou de Sovjet-Unie de sterkte van de marine-eenheden in dit gebied willen opvoeren, hetgeen ondermeer bereikt zou worden door de toevoeging van het 45.000 ton metende vliegdekschip "KIEV" aan het Indische Oceaan eskader.

/berichten

Door heropening van het Suez-kanaal zal de vaarafstand van de Zwarte Zee-havens tot bovengenoemd gebied met ca 3/4 worden bekort, hetgeen voor de Sovjet-Unie dus zeer grote voordelen biedt voor het onderhouden van haar maritieme aanwezigheid in de Indische Oceaan; bevoorrading en eventuele vergroting van het aantal eenheden zullen sneller en gemakkelijker kunnen worden gerealiseerd. Dit verklaart de grote belangstelling van de Sovjet-Unie

voor de heropening van het Suez-kanaal. Tegen deze achtergrond is het ook duidelijk waarom de Sovjet-Unie zoveel moeite doet om vriendschappelijke relaties aan te knopen met belangrijke havens in het betrokken gebied, zoals Aden (in Zuid-Jemen), Berbera (in Somalie), UmmQasr (in Irak) en Vishakhapatnam (in India); deze havens verlenen belangrijke diensten aan de Sovjet task force in dit gebied.

- d. Het kan geen toeval genoemd worden dat penetratie-activiteiten in het betrokken gebied zijn toegespitst op de vier hierboven genoemde landen. De strijdkrachten van al deze landen zijn in grote mate met Sovjet materieel uitgerust, terwijl voorts op economisch en ander terrein veel hulp van de Sovjet-Unie wordt betrokken. Gebruik makend van de hierdoor ontstane afhankelijkheid en de financiële verplichtingen kan de Sovjet-Unie druk uitoefenen om haven - en andere faciliteiten te verkrijgen. In het kader van de Sovjet politiek om te komen tot stabiele relaties met landen in dit gebied zijn zeker ook de verdragen voor vriendschap en samenwerking welke de Sovjet-Unie met India en Irak heeft gesloten, het vermelden waard.
- e. Verwacht kan worden dat heropening van het Suez-kanaal een nieuwe impuls zal geven aan Sovjet penetratie en andere activiteiten in het betrokken gebied, hetgeen gepaard zal gaan met een in omvang en belang toenemen van de task force in de Indische Oceaan. Deze toenemende penetratie zal waarschijnlijk vooral gericht zijn op landen welke gelegen zijn aan wateren welke toegang geven tot de Rode Zee, te weten Zuid-Jemen en Somalië, en mogelijk ook Soedan. Gelijktijdig kan dan ook verwacht worden dat de Sovjet-Unie zal trachten haar positie en invloed te versterken in landen grenzend aan het noordoostelijke deel van de Indische Oceaan, waarbij dan zeker ook gedacht moet worden aan het door de Sovjet-Unie voorgestelde plan voor een collectief veiligheidsverdrag voor Azië.

(B-2) (R)

DEEL III: Verre-OostenConfidentieel 1. Samenvatting

- In het kader van de betrekkelijk ondoorzichtige "anti-Confucius campagne" in China is de Sovjet-Unie beschuldigd van "pro-confucianisme".
- China heeft protest aangetekend tegen de bezetting van een aantal eilanden behorende tot de Nansha (=Spratley) eilanden in de Zuidchinese Zee.

2. China

Dienstgeheim

a. Het sino-sovjet geschil

In een artikel in het Chinese partijblad "Rode Vlag" in februari wordt een felle aanval gedaan op de "Brezhnev renegaten klik", die ervan wordt beschuldigd sinds enkele jaren een campagne te voeren waarin Confucius en Mencius worden geëerd. Deze beschuldiging staat niet op zichzelf en wordt gemaakt in de context van een aantal opzienbarende gebeurtenissen van de laatste tijd.

(C-2)(W)

Confidentieel

Commentaar: Een betrouwbaar inzicht in de recente ontwikkelingen in China is nog niet geheel mogelijk. Het is echter duidelijk, dat een aantal nieuwe binnenlandse ontwikkelingen heeft plaatsgevonden, die hun weerslag vinden in de relaties met het buitenland. Dit laatste wil echter niet zeggen, dat een in alle opzichten fundamentele verandering heeft plaatsgevonden in het buitenlands beleid.

Het centrale probleem voor de Chinese buitenlandse politiek blijft de verhouding tot de Sovjet-Unie. Ten opzichte van een aantal andere landen heeft China in de afgelopen jaren meer of minder redelijke, pragmatische koers gevolgd, bijv.: de verbetering van de betrekkingen met de Verenigde Staten en met Japan, de toenemende druk op Noord-Vietnam om zich te houden aan de Parijse accoorden, het aanknopen van betrekkingen met een aantal Aziatische landen w.o. Maleisië, Thailand en Australië, de toenadering tot een aantal Westeuropese landen getuige de bezoeken van Chi Peng-fei aan Londen en Parijs, de Chinese aandrang op een sterke NAVO en een hechte Europese Gemeenschap. Het in augustus gehouden 10e Partijcongres van de Chinese communistische partij wil deze gematigd pragmatische buitenlandse politiek voortzetten, waarvan vnl. premier Chou En-lai de architect is.

Zijn binnenlands-politieke positie werd sterk geacht. Een bevestiging hiervan leek te worden geleverd in januari, toen 8 van de 11 Militaire Districtscommandanten werden overgeplaatst en op hun nieuwe standplaats hun "politieke pet" verloren. (Het is nog niet bekend wie nu deze functies, nl. die van 1e partij-functionaris in de provincies, intussen vervullen.

In dit verband moet tevens worden vermeld, dat sinds een zestal jaren voor bijna de helft van China's ministeries geen minister meer is benoemd.)

Het vrijkomen van de partij functies, ten gevolge van de overplaatsing doet het probleem van een acceptabele vervulling rijzen en dit zal de verhouding tussen de verschillende "fracties" nog doen verscherpen.

Hoewel reeds lange tijd bekend is, dat Chou En-lai's positie onder ("linkse") druk stond, hebben zich de laatste tijd een aantal gebeurtenissen voltrokken, die het eerder genoemde beeld van de verstevigde positie van Chou verstoren, zoals:

- de genoemde landelijke anti-Confucius c.q. anti-Lin Piao c.s.-campagne, die omstreeks eind 1973 begon. Het is niet duidelijk welke groep deze actie ontketende en evenmin of zij was (of is) gericht tegen Chou En-lai;
- de plotselinge verschijning van Wang Hung-wen in het politbureau; de eveneens onverwachte benoeming van Teng Hsiao-ping tot dit bureau na het 10e Partijcongres;
- de, vermoedelijk herhaaldelijk, uitgestelde zitting van het Nationale Volkscongres;
- het Chinese protest tegen de neo-realistische film van Antonioni, "China"; de kritiek op westerse componisten als Beethoven en Schubert, de veroordeling van de Franse humoristisch-satirische film "Chinezen in Parijs";

- plotseling weer opduikende kritiek op de "oorlogsmisdaden van het Japanse militarisme" (een uitdrukking, die sinds 1971 niet meer werd gehoord en nu waarschijnlijk is gericht tegen een in juli 1973 in Japan opgerichte, rechtse minderheidsgroep "Serankai", die de Japanse betrekkingen met Zuid-Korea en Taiwan niet willen opofferen aan een verdere normalisering van de betrekkingen met China (o.a. minister Fukuda en Nakasone alsmede een aantal liberale parlementariërs zouden lid zijn van deze groep);
- de veroordeling van de Amerikaanse sinoloog Owen Lattimore, die werd afgeschilderd als "internationale spion". Lattimore heeft begin verleden jaar gemeld, dat het conflict tussen de Sovjet-Unie en China zou worden opgelost. Deze mogelijkheid wordt door de Sovjet-Unie graag naar buiten toe geopperd, maar keer op keer ontzenuwd door de Chinese autoriteiten;
- de in februari opgelegde reisbeperkingen voor buitenlanders (incl. in Peking geaccrediteerde diplomaten, die nu bijv. geen toestemming krijgen om naar Shanghai te gaan);
- demonstratieve optochten in Shanghai, Woehan (niet in Peking) en andere plaatsen in China. Het is niet bekend waartegen deze demonstraties zijn gericht. Bij deze optochten zou ook de Chinese militie zijn betrokken;
- de Chinese aanspraken op de Paracel-eilanden, de bezetting daarvan en verdere Chinese aanspraken op de Nansha (= Spratley) e.a. eilanden in de Zuidchinese Zee;
- de propaganda met de voorbeeldige student uit Nanking, die een functie weigerde die zijn vader - een partijfunctionaris - hem had weten te bezorgen; dezelfde

propaganda met het eveneens ideale 12-jarige meisje dat ondanks haar leeftijd de moed had zich tegen haar autoritaire onderwijzeres te keren;

- de afwezigheid van Peking's derde man - Wang Hung-wen - bij het laatste bezoek van Kissinger in november 1973.

Zoals altijd is het uiterst moeilijk een inzicht in en begrip te krijgen van ontwikkelingen in China. Uit bovenstaande opsomming valt echter op te maken, dat relatief meer nadruk wordt gelegd op de ideologische bovenbouw van het Chinese beleid. De dogmatische aard van de uitspraken waarmee het binnen- en buitenlandse beleid altijd al werd verwoord, alsmede de strak hiërarchische opbouw van het partij-apparaat, maakt het de opposenten in China moeilijk zich direct te uiten en dwingt hen hun toevlucht te nemen tot moraliserend-symbolische uitspraken (vgl. de anti-Confucius campagne).

In dit geheel is echter duidelijk, dat het geschil tussen China en de Sovjet-Unie, waar keer op keer weer op wordt teruggerepen, niet is afgenomen. Het "sociaal imperialisme" (= de Chinese benaming van het huidige Sovjet communisme) maakt zich nu schuldig aan "confucianisme"; al in december 1973 merkte het Volksdagblad op, dat "de strijd tegen het confucianisme hard en langdurig zal zijn en telkens weer opnieuw zal oplaaien".

Daar het geschil met de Sovjet-Unie voor China centraal staat, zou de huidige ideologische verscherping een voorbereiding op een verscherpt conflict met de Sovjet-Unie kunnen zijn.

Terwijl de oorzaken en gevolgen van de recente gebeurtenissen voor China's binnenlandse politiek nog onduidelijk zijn, is wél duidelijk, dat in het buitenlands beleid t.o.v. de Sovjet-Unie geen verandering is gekomen.

Confidentieel

b. Aanspraken op de Nansha (= Spratley) eilanden

Op 4 februari heeft het ministerie van buitenlandse zaken in Peking geprotesteerd tegen de bezetting van de Nansha's door Zuidvietnamese strijdkrachten. Deze eilanden werden in september 1973 onder het bestuur van de Zuidvietnamese provincie Phuoc Tuy geplaatst.

De regering van de Filippijnen heeft op 5 februari protest aangekend bij de regeringen van Taiwan en van Zuid-Vietnam over hun aanspraken en militaire presentie op de Spratleys. Zij wijst erop dat de Spratley-groep, evenals de Paracels (die medio januari door China werden bezet), in het verdrag van San Francisco (met Japan in 1951 gesloten) aan geen enkel land werden afgestaan. Zij merkt voorts op, dat de zgn. Kalayaan-eilanden (Lawak, Pagasa, Kota, Likas en Parola) niet tot de Spratleys behoren.

(B-3)(Gr)

Commentaar: Naar aanleiding van de recente ontwikkelingen in de Zuidchinese Zee is het duidelijk geworden, dat niet alleen de territoriale wateren van de Chinese, Taiwanese, Zuidvietnamese en Filippijnse regeringen tegenover elkaar staan, maar dat over de definiëring van aantal en namen van de eilanden (met hun territoriale wateren) eveneens onduidelijkheid en onenigheid bestaat. Zo worden bijv. de Chungsha-eilanden, waar China nadrukkelijk aanspraak op maakt, niet - ook niet onder een andere naam - uitdrukkelijk vermeld in het Verdrag van San Fransisco (waarbij Japan een aantal bezette gebieden diende te ontruimen). Ten aanzien van China's motieven bij de bezetting van de Paracels en de aanspraak op de Spratleys: vermoedelijk voelt China zich ongerust nu de Zuidchinese Zee wordt gebruikt door de Sovjet marine, met name de SSBN's (= Ballistic Missile Submarine(s) Nuclear), die van het grootste belang zijn voor de Sovjet "second strike capability". Indien China, dat vast houdt aan een zeegrens van 12 mijl, zich zou aansluiten bij het standpunt van Peru, dan zou zij rondom ieder eiland waar zij aanspraak op maakt in

de Zuidchinese Zee een zeegrens kunnen trekken met een radius van 200 mijl! Hierdoor zou bijna de gehele Zuidchinese Zee volkenrechtelijk Chinees gebied worden.

In ieder geval bieden deze eilanden goede observatieposten voor iedere doorvaart door dit gebied. De Chinese militaire actie zou ten tijde van de Amerikaanse militaire aanwezigheid in Vietnam waarschijnlijk niet zijn getolereerd en tegenacties van Amerikaanse zijde hebben uitgelokt. De betrekkelijke afzijdigheid die Amerika nu in dit gebied betracht, de afkeer van de Amerikaanse kiezer van een hernieuwd engagement in Zuidoost-Azië en de huidige binnenlands-politieke moeilijkheden waarin president Nixon verkeert, zal China voldoende zekerheid hebben gegeven dat Amerika niet zou interveniëren.

Bovendien zou Amerika de verbeterende Chinees-Amerikaanse betrekkingen op het spel hebben gezet, als zij de Zuidvietnamese strijdkrachten hulp had geboden bij de verdediging van de Paracels.

Gezien China's pogingen om de invloedssfeer van Hanoi te beperken, is het begrijpelijk dat China nú tot doortastende daden is gekomen bij de aanspraak op de Paracels, voordat Noord-Vietnam haar aanspraken hierop kon doen gelden. Indien nl. Noord-Vietnam deze eilanden zou hebben bezet, zou - gezien de relatief nauwere relaties van Hanoi met de Sovjet-Unie - de Sovjet marine mogelijk op deze eilanden faciliteiten hebben kunnen verkrijgen.

Van Noordvietnamese zijde is voorlopig nog iedere reactie uitgebleven; de Vietcong heeft slechts gesteld dat dergelijke onenigheden op vreedzame wijze dienen te worden opgelost. Het is opvallend dat de Voorlopige Revolutionaire Regering van Zuid-Vietnam wel iets van zich heeft laten horen.

Ook Maleisië, dat aanspraak zou maken op een aantal eilanden in de Spratley archipel is nog zwijgzaam.

Het is niet waarschijnlijk dat het China bij haar aanspraken op de beide archipels te doen is om olievoorraden. Vooral m.b.t. de Spratley-eilanden is dit mogelijk voor de Zuidvietnamese regering wél het geval. Zuid-Vietnam heeft immers behoefte aan deviezen, die zij bij olie-exploitatie, gezien de toenemende wereldoliebehoefte, zou kunnen verkrijgen. De mogelijkheid om ook de Spratleys militair te bezetten is voor China niet groot, gezien de afstand van deze archipel tot het Chinese vasteland (van ong. 1450 tot 1600 km) en de beperkte actie-radius van Chinese marinevaartuigen en luchtstrijdkrachten. China zou bovendien een confrontatie met de Taiwanese marine riskeren. Ditzelfde risico loopt China ook, indien zij militair optreedt tegen de bij Taiwan gelegen Senkaku-eilanden (waarop niet alleen Taiwan, maar ook China en Japan aanspraak maken en waarvoor waarschijnlijk de daarbij gelegen Amerikaanse marine en luchtmacht zouden instaan). Vooralsnog gedraagt China zich terughoudend m.b.t. haar aanspraken op eilanden in de Gele Zee, waarop zowel Noord- als Zuid-Korea aanspraak maken. De recente incidenten tussen Noord- en Zuid-Korea, tengevolge van de wederzijdse aanspraken op een aantal westelijk gelegen eilanden, hebben in ieder geval duidelijk gemaakt aan China, dat deze eilanden Koreaans zijn. Een algemene conclusie naar aanleiding van de recente gebeurtenissen op de Paracels is, dat China zich duidelijk heeft gemanifesteerd als grote mogendheid: zij ziet haar belangen blijkbaar ook ver buiten het eigen land gelegen en tracht deze daadwerkelijk te beschermen.